
EESTI NSV RIIKLIK AVALIK RAAMATUKOGU

1951. AASTA
TEGEVUSE ÜLEVAADE

*

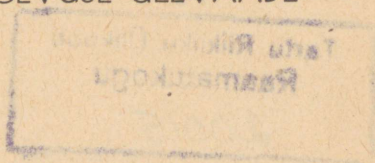
TALLINN

1952

EESTI NSV RIIKLIK AVALIK RAAMATUKOGU

1951. AASTA
TEGEVUSE ÜLEVAADE

TALLINN 1952

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

20015

Lugejad töötamas.

ÜLDINE ÜLEVAADE.

Nõukogude raamatukogunduse süsteemis kommunistliku kasvatustöö teostamisel on Eesti NSV Riiklik Avalik Raamatukogu raamatute propaganda, lugejate laiaulatusliku teenindamise ja riiklike raamatufondide säilitamise vabariiklikuks keskuseks. Riiklik Avalik Raamatukogu on ühtlasi raamatukogunduse ja bibliograafia-ala teaduslikuks uurimisasutuseks, kelle ülesannetesse kuulub lugejate teenindamisviiside väljaselgitamine ja raamatukogualaste spetsiifiliste vahendite väljaarendamine. Raamatukogu konsulteerib teisi teaduslikke raamatukogusid, annab metoodilist abi rahvaraamatukogudele ja varustab neid soovitusnimestikkudega. Peale selle Eesti NSV Riiklik Avalik Raamatukogu täidab Eesti NSV Raamatupalati funktsioone ja seega kuulub tema kohustuste hulka Eesti NSV trükiteodangu riikliku bibliograafilise registratsiooni koostamine ja avaldamine, Nõukogude Eestis ilmunud ajakirjade ja ajalehtede artiklite ning retsensioonide bibliograafiline läbitöötamine, tsentraliseeritud kataloogimise alusel trükikaartide väljaandmine rahvaraamatukogude kataloogide jaoks, Eesti NSV territooriumil ilmunud trükiteodangu põline säilitamine ja teaduslik-statistiline läbitöötamine ning ülevaate andmine Nõukogude Eesti raamatuarengu kohta.

Eesti NSV Riikliku Avaliku Raamatukogu raamatufondid moodustavad keskse raamatuhooldla vabariigis, mis saab kõigist venekeelsetest trükiteostest üleliidulise ja Eesti NSV kohustusliku suudeksemplari. Riikliku Avaliku Raamatukogu raamatufondid sisaldavad palju kodumaa ja välismaa kirjanuslikke materjale, mis kuuluvad teadusliku mõtte arendamisel kultuuripõhivara hulka. Eesti NSV tingimustes sisaldab raamatukogu kõige täielikumalt marksismi-leninismi klassikute teoseid vene, eesti ja võõrkeeltes, eesrindliku nõukogude teaduse ja tehnika eri väljaandeid kõikidelt aladelt, rikkalikku materjali vene teaduse, kirjanduse ja kunsti alalt, Lääne-Euroopa ja Idamaa teaduse ja kirjanduse progressiivsete esindajate ja suurte mõtlejate teoseid. Raamatukogu fondidesse on komplekteeritud haruldasi väljaandeid, nagu V. I. Lenini toimetatud «Iskra» (1901) numbreid, Lenini tööde esiktrükke, Eestimaa Kommunistliku Partei poolt illegaalselt avaldatud lendlehti ja ajalehe «Kommunist» numbreid (1918—1932), revolutsioonilist töölisajakirjandust, eesti töölisklassi juhi V. Kingissepa teoste esiktrükke, proletarsete kirjanike (Lilienbach, Buk, Mölder jt.) teoste esiktrükke ja perioodilisi väljaandeid, vene kirjanduse klassikute — Puškini, Gogoli, Nekrassovi jt. esikteoseid, ajakirja «Sovremennik» esimesed aastakäigud, eesti

kirjavara esimesi väljaandeid XVIII sajandist, progressiivsete ja demokraatlike ideede eest võitlevate eesti ühiskonnategelaste tööde esiktrükke, eesti ajaloo kroonikaid XVI sajandist ja palju teisi väärtuslikke väljaandeid.

Tähtsaks päevaks raamatukogu elus kujunes 1951. aastal uue üldlugemissaali avamine, mida saadi teostada uute lisaruumide saamise tõttu Eesti NSV Ministrite Nõukogu eri otsuse alusel. See näitab kujukalt meie partei ja valitsuse suurt hoolitsust raamatukogu töö edasise tõusu eest.

Aruandeaastal oli lugejate teenindamisel peatähelepanu suunatud teenindamise kvalitatiivsele parandamisele, nõukogude teaduse ja kirjanduse paremate väljaannete laialdasemale propageerimisele, konsultatsioonilis-bibliograafilise ja informatsioonilise töö süvendamisele ning teaduslikele töötajatele paremate töötingimuste loomisele ja iseõppijate abistamisele kirjanduse valiku teel. Samuti osutati senisest suuremat tähelepanu lugejate, mitmesuguste asutuste ja teiste raamatukogude nõudmiste operatiivsele ja kiirele täitmisele.

Kõigi nende ülesannete edukaks täitmiseks:

1) Avati 2. jaanuaril uus üldlugemissaal 78 kohaga, mis maikuus organiseeriti ümber ja suurendati veel 24 koha võrra.

2) 3. mail avati noortelugemissaal 40 kohaga ja teaduslike töötajate kabinet 7 kohaga.

3) Maikuus organiseeriti teatmebibliograafia osakonna juures teatmekabinet 5 kohaga.

4) 23. mail avati bibliograafiline teatmepunkt lugemissaalis, mille juurde kuulub ka teatmekirjanduse käsikogu ühes mitmesuguste kartoteekidega ja kus töötab valvebibliograaf.

5) Maikuus organiseeriti perioodika lugemisnurk 6 kohaga noorte lugemissaalis.

6) Organiseeriti ümber meetodiline kabinet kohapealse kasutamisevõimalusega (4 kohaga).

Seega on Raamatukogul teenindada 3 lugemissaali ja 3 kabinetti, kokku 175 kohaga.

7) Organiseeriti ümber lugejate kataloogid, kusjuures taotleti esmajärjekorras muuta kataloogid tõelisteks raamatute propaganda ja lugemise juhtimise vahendiks. Selleks süstemaatilises kataloogis organiseeriti ümber ja loodi juurde terve rida uusi rubriike vastavalt teaduse uutele seisukohtadele ning uutele õppeprogrammidele, loodi juurde uusi poliitilisi päevasündmusi kajastavaid rubriike ja sisuliselt olulise esiletõstmiseks korraldati ümber mehaaniline liigisisene kaartide järjestus. Alfabeetilises kataloogis tõsteti esile paremad ja väärtuslikumad teosed ning silmapaistvad tegelased ja eesrindlikud autorid kõigil teaduse, kunsti ja kirjanduse aladel, pannes seejuures erilist rõhku kataloogide õigele ideelis-poliitilisele suunatlusele.

8) Töötati esialgselt läbi suur osa seni reservfondis seisnud kirjandusest ja koostati selle kohta esialgne kataloog, mis võimaldab lugejaid teenindada

ENSV Riikliku Avaliku Raamatukogu hoone.

neile vajaliku kirjandusega maksimaalsemalt, eriti selle osaga, mis seni üldkasutatavates fondides puudus.

9) Muretseti suurel arvul juurde kirjandust, mis peegeldab eriti vene eesrindliku teaduse, kirjanduse ja kunsti arengut ning väärtuslikke teoseid eesti ajaloo alalt, mis näitavad eesti ja vene rahva ajaloolisi sõprussidemeid.

10) Eesti töölisliikumise ajaloo uurijate abistamiseks koostati bibliograafilisi vahendeid, mis aitavad valgustada selle tähtsa küsimuse põhietappe.

11) Lugejate parema teenindamise eesmärgil marksismi-leninismi klassikute teostega eraldati vastavad teosed üldfondist omaette fondiks, mis sisaldab Marxi, Engelsi, Lenini ja Stalini töid nii vene, eesti ja NSV Liidu teiste rahvaste keeltes kui ka võõrkeeltes.

12) Koostati kartoteek marksismi-leninismi klassikute teoste kohta eesti keeles, mis sisaldab andmeid nii iseseisvate väljaannetena ilmunud teoste kohta alates 1940. a., kui ka Lenini ja Stalini Teostes ja koguteostes ilmunud tööde ja kirjutuste kohta. Eraldi kartoteek moodustati marksismi-leninismi klassikute töid kommenteerivate teoste (raamatute ja brošüüride) ning artiklite kohta, mis on ilmunud kesksete perioodiliste väljaannete veergudel.

13) Lugejate parema ja süvendatud teenindamise eesmärgil võtsid teenindamisosakondade töötajad endale kohustuse süstemaatiliselt läbi töötada põhimiste ajakirjade uued saabuvad numbrid, et olla kontaktis neis käsitletavate aktuaalsete küsimuste ja teaduslike uurimustega, mis võimaldab neil muuta oma tööd kirjanduse propaganda alal efektiivsemaks.

14) Rahvaraamatukogude abistamiseks tehti süstemaatilist tööd rajooni- ja külaraamatukogude töötajatele meetodiliste kirjade, instruksioonide ja bibliograafiliste soovitusnimestike sautmise teel, organiseeriti ülevabariigilisi rajooni- ja lasteraamatukogude töötajate nõupidamisi ning käidi raamatukogusid instrueerimas kohtadel ja peeti loenguid kursustel ja seminaridel.

15) Teaduslik-metodilise ja bibliograafilise töö süvendamiseks õppis rõhuv osa Raamatukogu töötajaid süstemaatiliselt parteilise hariduse võrgus, osa teostas üldise ja kutsealase hariduse omandamist. Raamatukogu kollektiivi hulgas viidi läbi kollektiivseid teoreetilisi arutlusi ja meetodilisi nõupidamisi, korraldati teaduslikke komanderinguid vennasvabariikidesse ja organiseeriti ülevabariiklik teaduslike raamatukogude töötajate nõupidamine.

Eesti NSV Riikliku Avaliku Raamatukogu tööplani täitmine 1951. aastal

	1951. a. tööplaan	Täidetud 1951. a.	Täitmine võr- reides 1951. a. tööplaaniga	
			Abso- luut- setes arvudes	%-des
1. Registreerida uusi lugejaid	5 200	6 578	+ 958	+ 18,4
2. Raamatukogu külastusi	51 000	72 524	+ 21 524	+ 42,2
3. Raamatute laenutusi	150 000	198 018	+ 48 018	+ 32
4. Raamatukogude vaheline abone- ment				
a) tellida	1 000	853	- 147	- 14,7
b) saata	300	373	+ 73	+ 24,3
5. Bibliograafilisi teatmeid (suulisi ja kirjalikke)	10 000	14 673	+ 4 673	+ 46,7
6. Raamatunäitusi	45	58	+ 13	+ 29
7. Raamatufondide täiendamine:				
a) raamatuid, brošüüre jt.	36 000	143 711	+ 107 711	+ 299,2
b) ajakirju (numbreid)	6 810	9 555	+ 2 745	+ 40,3
c) ajalehti (aastakompl.)	261	472	+ 211	+ 80,8
8. Raamatute vahetus:				
a) saada	500	231	- 269	- 53,8
b) anda	1 400	3 338	+ 1 938	+ 138,4
9. Kirjanduse läbitöötamine	70 000	92 179	+ 22 179	+ 31,6
10. Kõitmine	1 000	1 564	+ 564	+ 56,4
11. Bibliograafiline töö (nimetusi)	41 000	27 868	- 13 132	- 32,2
12. Väljaannete trükkis avaldamine				
a) nimetusi	9	15	+ 6	+ 66,6
b) trükipoognaid	50	28,90	- 21,10	- 42,2

ja töö kasv võrreldes 1948., 1949. ja 1950. aastaga.

Täitmine võrreldes 1950. a.			Täitmine võrreldes 1949. a.			Täitmine võrreldes 1948. a.		
1950. a. täidetud	Kasv ab- soluut- setes arvudes	%-des	1949. a. täidetud	Kasv ab- soluut- setes arvudes	%-des	1948. a. täidetud	Kasv ab- luutsetes arvudes	%-des
4 651	+1 927	+41,3	3 209	+3 369	+105	1 042	+5 536	+531,2
39 002	+33 522	+87	27 037	+45 487	+131,2	13 080	+59 444	+454,5
107 857	+90 161	+89	69 071	+128 947	+186,7	40 799	+157 219	+385,4
756	+97	+12,5	1 016	-163	-16	620	+233	+37,7
65	+208	+126	121	+252	+209	494	-121	-24,5
8 007	+6 666	+83,3	6 721	+7 952	+118,3	3 752	+10 921	+268
45	+13	+29	37	+21	+57	3	+42	+1 400
79 902	+63 809	+79,8	119 020	+24 691	+20,6	62 269	+81 442	+121,1
6 853	+2 702	+39,4	5 844	+3 711	+63,5	5 273	+4 282	+81,2
261	+211	+80,8	321	+151	+47	310	162	+52,2
311	-80	-22,5	292	-61	-20,8	1 336	-1 105	-81,2
4 170	-832	-20	913	+2 425	+265,7	6 705	-3 367	-50,2
64 932	+27 247	+38,9	49 090	+43 089	+61,6	32 989	+59 190	+84,6
341	+1 223	+358,9	794	+770	+97	987	+577	+58,4
40 354	-12 486	-32	29 151	-1 283	-4,4	—	—	—
6	+11	+183,3	7	+8	+114,2	8	+7	+87,5
35,65	-6,75	-18,3	28,75	+0,15	—	36,25	-7,35	-20,2

Lugejate teenindamine kirjandusega.

Raamatukogu suuri raamatuvarasid kasutatakse esmajärjekorras lugejate poolt raamatukogu lugemissaalides ja kabinetides. Nagu nähtub eeltoodud tabelist, oli aruandeaastal raamatukogus registreeritud uusi lugejaid 6578 ja aasta jooksul laenutati 198 018 trükiteost. Võrreldes 1950. a. on uute lugejate arv kasvanud 43,1% ja laenutuste arv 89%. Ulatuslikumat lugejate teenindamist võimaldas uue lugemissaali ja kabinetide organiseerimine ja üldlugemissaali ümberorganiseerimine, kuid raamatute kasutamiseks loodud ruumilised võimalused ei pea veel kaugeltki sammu lugejate üha kasvavate nõudmistega vajadustega teadmiste, raamatute järgi. Kuigi lugemissaalid olid aruandeaastal avatud iga päev kl. 11—23 ja pühapäevadel kl. 12—20 (välja arvatud suvekuudel 27. VI—8. VIII, mil lugemissaalid olid avatud kl. 13—21), ei suuda nad mahutada kõiki raamatukogu külastajaid ja tavaline on nähe, et lugejail tuleb seista järjekorras ja oodata kuni mõni koht saalides vabaneb.

Raamatukogu lugemissaale võivad kasutada kõik kodanikud, kes on 18. a. vanad, alates 16-aastast erandina üliõpilased ja keskkoolide ning tehnikumide õpilased, kes õpivad viimases klassis.

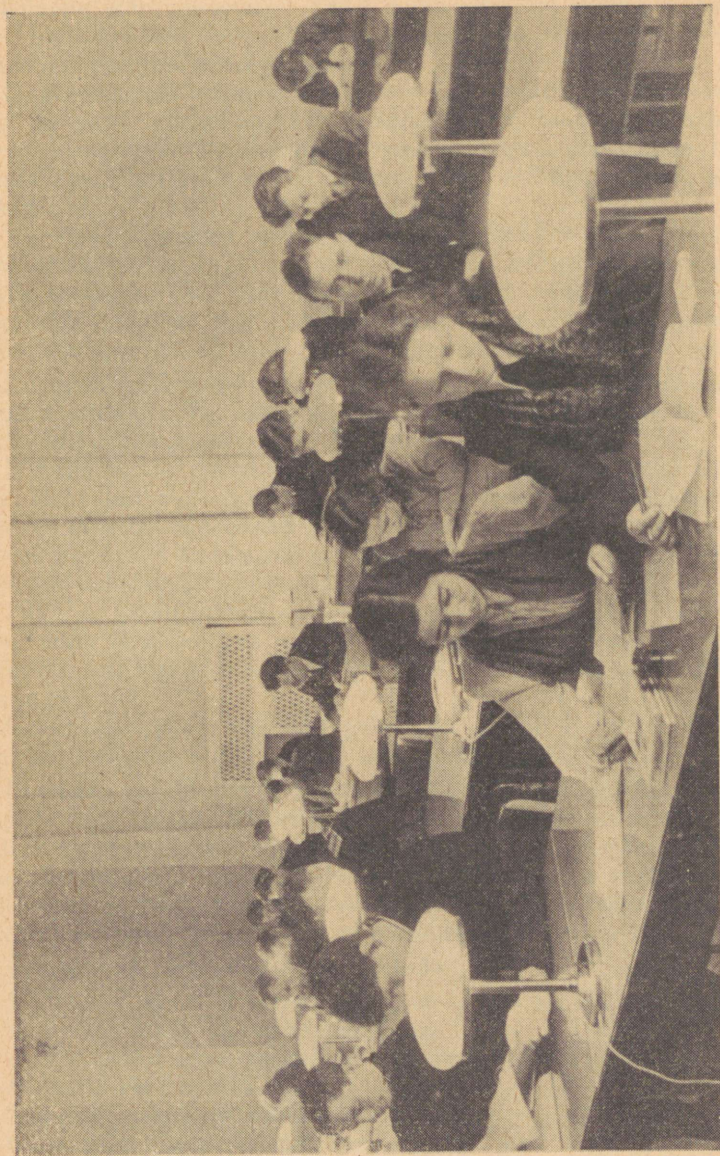
Raamatukogu lugejate koostis oli aruandeaastal järgmine: teaduslikke töötajaid — 3,6%, insenere, arste, majandusteadlasi, agronoome ja teisi spetsialiste — 8,6%, pedagooge ja kultuurharidusala töötajaid — 4,9%, kirjanduse ja kunstiala töötajaid — 4,5%, kõrgemate õppeasutuste üliõpilasi — 25,7%, keskkoolide ja tehnikumide õpilasi (viimased klassid) — 24,9%, töölisi ja teenistujaid — 17,2%, sõjaväelasi ja muid — 10,6%.

Vaatamata sellele, et teenindamisosisakonnad olid aasta jooksul suletud remontide ja lugemissaalide ümberorganiseerimistöode tõttu ligi kuu aega, on raamatukogu külastuste arv aruandeaasta jooksul võrreldes 1950. a. suurenenud 87%. 1951. a. raamatukogu külastati 72 524 korral.

Raamatuid laenutati üldse 198 018 köidet, sellest lugemissaalides ja kabinetides kasutamiseks 192 874 trükiteost ja abonemendis 5144 trükiteost. Individuaalsel laenutamisel koju antakse raamatuid ainult nõukogude asutuste vastutavaile töötajaile ja kui raamatut on fondis üle kahe eksemplari.

Laenutuste sisulist jagunevust põhiliste teadusalade järgi näitab alljärgnev tabel:

Põhilised teadusalad	Arv	%%
1. Ühiskondlik-poliitiline kirjandus	43 942	22,2
Sellest:		
Marksismi-leninismi klassikute teoseid	12 913	29,3
2. Loodusteadus ja matemaatika	17 196	8,7
3. Tehnika-alane kirjandus	31 523	15,9
4. Kirjandusteadus. Ilukirjandus	30 487	15,4
5. Üldteosed. Perioodika. Raamatukogundus ja bibliograafia	46 237	23,4

Vaade üldlugemissaali.

Raamatukogude-vahelise abonemendi kaudu telliti teiste vennasvabariikide suurtest raamatukogudest 853 trükiteost ja teistele raamatukogudele saadeti välja 373 trükiteost. Raamatukogude-vahelise abonemendi kaudu tellitavate trükiteoste arvu vähenemine 1951. a. on seletatav sellega, et lugejate nõudmisi sai rahuldada ka reservfondide kasutamise teel, eriti Suure Isamaasõja perioodil ilmunud materjali osas.

Lugemissaalide kasutamisel suureks hõlbustuseks on mitmesuguste tarvilike andmete, terminoloogiliste ja sõnamõistete seletuste saamiseks teatmeteoste avariilulele ülesseadmine. Seega on lugemissaalis igale lugejale käepärast marksismi-leninismi klassikute teosed, entsüklopeediad, sõnastikud ja leksikonid.

Lugejate nõudmiste mitmekesisustumine peegeldub selles, et on suurenenud nõudmine mineviku ajajärke käsitleva kultuuriloolise materjali järgi, mida kasutavad kino režissöörid, näitejuhid ja kunstnikud. Selleks otsitakse lugejatele fondidest seal rikkalikult leiduvat illustratiivset materjali kunstireproduktioonide, albumite, illustreeritud raamatute ja ajakirjade näol.

Lugemissaalide kasutajate hulgas kasvab järjest aspirantide ja üliõpilaste-diplomantide arv, kes vastavalt oma teadusliku töö teemale leiavad ka vajalikku kirjandust raamatukogu fondidest.

Vähene on veel tehnika-alase kirjanduse kasutamine, kuigi fondid sisaldavad kirjandust väga spetsiaalsete tehnikaharude kohta. Põhjuseks on asjaolu, et raamatukogu annab vähe informatsiooni tehnika-alasest kirjandusest ja tal puuduvad koosseisus vastavad erialatundjad, kes oleksid suutelised orienteeruma tehnika-alastes küsimustes.

1951. a. hakati rahuldama nõudmisi standardide (OST'ide ja GOST'ide) ning teiste tehnika-alaste erilaadi väljaannete alal, kuid ka siin on suuri puudusi, sest lugejaid teenindav personal ei oma spetsiaalseid tehnika-alaseid teadmisi.

Graafiliste väljaannete, kartograafia ja nootide laenutamine on veel minimaalne, sest alles aruandeaastal asuti nende läbitöötamisele.

Paremate ja väärtuslike raamatute propageerimiseks korraldati aruandeaastal raamatukogus 58 temaatilist ja uudiskirjanduse näitust, neist 54 raamatukogu ruumes ja 4 agitpunktides. Näituste eesmärgiks oli laiaulatuslikumalt propageerida marksismi-leninismi teooriat, vene teaduse ja kirjanduse ning eesti kultuuri arengut, tutvustada lugejaile Nõukogudemaa saavutusi, aktuaalseid sündmusi sise- ja rahvusvahelises poliitikas.

Suurematest näitustest võiks nimetada:

1. V. I. Lenini 27. surma-aastapäev.
2. J. V. Stalini 72. sünni-aastapäev.
3. Kirjandust parteiharidustöö süsteemis õppijaile.
4. Rahu võidab sõja.
5. Kommunismi suurehitused.
6. Maksim Gorki — meie suur kirjanik jt.

Raamatute ja raamatunäituste propageerimiseks avaldati Nõukogude

Eesti keskses eesti- ja venekeelsetes ajalehtedes 33 sõnumit ja raadios 23 teadet.

Seoses Maksim Gorki 15. surma-aastapäeva tähistamisega avaldati kolm ulatuslikumat artiklit «M. Gorki teosed eesti keeles» («Rahva Hää!» 16. VI 1951., «Sirp ja Vasar» 16. VI 1951., «Sovetskaja Estonia» 17. VI 1951.).

Teatmelis-bibliograafiline teenindamine.

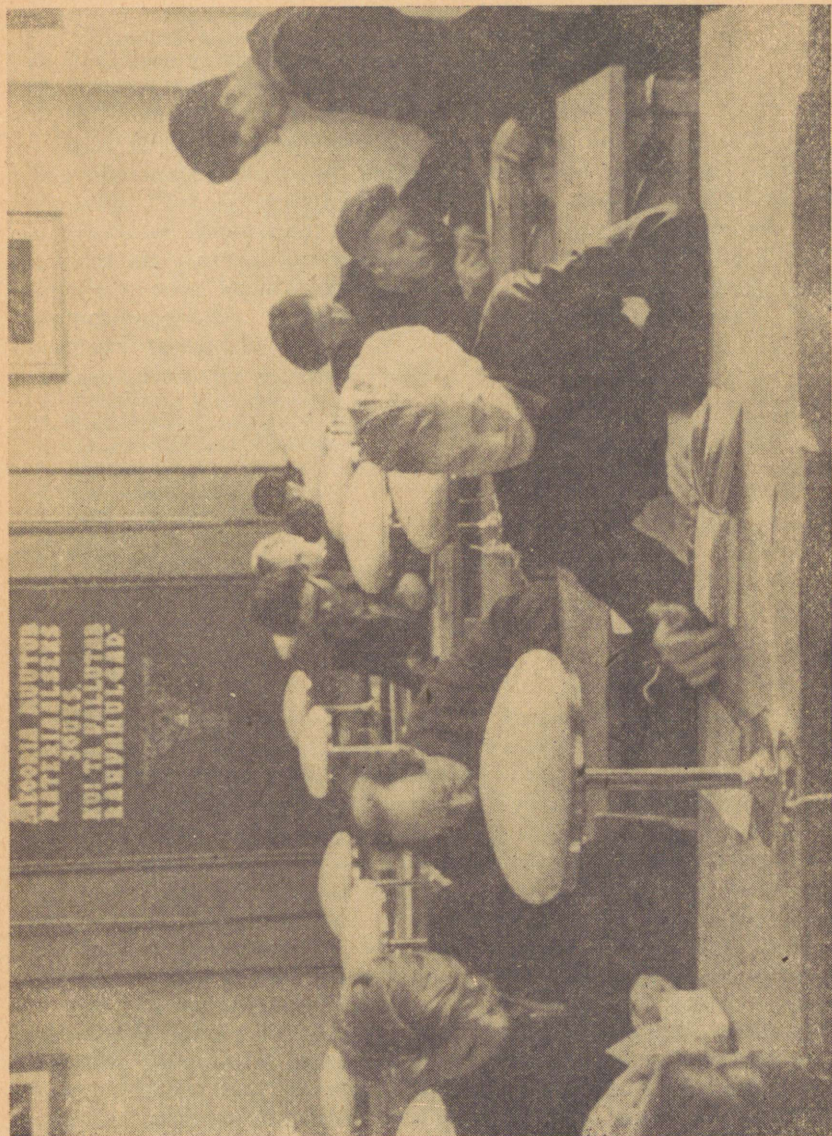
Lugejate teatmelis-bibliograafiline teenindamine omab tähtsa koha raamatukogu töös. Lugejate teenindamine teatmetega ei piirdu kaugeltki mitte ainult oma raamatukogu lugejate teenindamisega, vaid raamatukogu teatmeaparaati kasutavad ka parteiorganid ja nõukogude asutused, ajalehtede ja ajakirjade toimetused, teaduslikud asutused, teaduslike ja rahvaraamatukogude töötajad ja üksikisikud — nii kohalikud kui ka väljaspool Tallinnat asuvad. Nõutavad teatmed on oma temaatikalt ja otstarbelt väga mitmesugused. Teatmeaparaadi reorganiseerimise alusel saadi aruandeaastal anda parema kvaliteediga teatmeid ja sellega tugevdada antud teatmete soovitatav iseloomu.

Teatmelis-bibliograafilise teenindamise keskuseks raamatukogus on teatme-bibliograafia osakond, mille koosseisu kuulub ka lugemissaali teatmepunkt. Bibliograafilisi teatmeid lugejaile annab ka laenutusosakond.

1951. a. rahuldati üldse 14 673 teatmenõuet, nendest täideti 68 nõudmist ulatuslike kirjalike bibliograafiliste nimestikkude näol. 14 673 teatmest oli temaatilisi ja bibliograafilisi 7208 ja raamatukogulikke 7465. Võrreldes 1950. a. kasvas 1951. a. bibliograafiliste teatmeandmist arv 83,3%.

Teatmebibliograafia osakonna poolt tellimiste peale koostatud suurematel ja põhilisematest bibliograafilistest nimestikkudest võiks nimetada:

1. V. I. Lenin ja J. V. Stalin kaadrist	9 nim.
2. Dialektiline ja ajalooline materialism. Täiendavat kirjandust Marksismi-leninismi õhtuülikooli programmi juurde. Raamatud ja artiklid	76 "
3. NSV Liidu välispoliitika ja kaasaegsed rahvusvahelised suhted	134 "
4. Eesti töörahva võitlus Nõukogude võimu eest bolševike partei juhtimisel	71 "
5. Viktor Kingissepp eesti töörahva juhina	184 "
6. Sotsialistliku töö kangelased Eesti NSV-s	34 "
7. Vene kirjanduse klassika tõlked eesti keeles	130 "
8. Maksim Gorki teosed ja kirjandust tema kohta eesti keeles	503 "
9. V. Majakovski teosed ja kirjandust tema kohta eesti keeles	84 "
10. E. Vilde teosed ja kirjandust tema kohta	289 "
11. A. H. Tammsaare teosed ja kirjandust tema kohta	86 "
12. A. Jakobsoni teosed ja kirjandust tema kohta eesti ja vene keeles	230 "
13. Nõukogude Eesti lastekirjandus 1940—1951. Nimestik algupäras- test ja tõlketestest ühes retsensioonide ja artiklitega laste- kirjanduse kohta	442 "
14. Eesti keele küsimusi	130 "

Vaade väiksesse lugemissaali.

15. Ukraina ilukirjanduse eestikeelsed tõlked ja retsensioonid ning artiklid nende kohta Eesti NSV ajakirjanduses	63 nim.
16. Valgevene NSV kirjandust eesti keeles ja kirjutusi Valgevene NSV kohta Nõukogude Eesti ajakirjanduses	46 "
17. Kirjandust kultuurharidusala töötajatele enesearendamistööks	47 "
18. Määrused kultuurharidustöö kohta Eesti NSV-s	25 "
19. Raamatukogu- ja bibliograafia-alased määrused Eesti NSV-s	10 "
20. Spõrt ja kehakultuur 1947—1951. Valiknimestik	82 "

Suurt tähtsust teatmelises töös omasid juba varem täidetud bibliograafiliste nõudmiste kartoteegid, mida aruandeaastal regulaarselt kontrolliti ja täiendati. 1951. a. need täienesid 9046 uue nimetusega. Ühtlasi eemaldati kartoteekidest vananenud ja oma aktuaalsuse kaotanud materjal.

Suurt abi osutasid teatmelises töös ka annoteeritud trükikaartide ja ajakirjade artiklite kartoteegid, mis leidsid intensiivset kasutamist, samuti ka teatmebibliograafia osakonna poolt plaanipäraselt koostatud kartoteegid järgmistel teemadel:

- 1 Revolutsiooniline liikumine Eestis.
2. Stalinlikud suurehitused.
3. Eesti NSV venekeelses ajakirjanduses.
4. Uldrahvalik rahuliikumine.
5. Rahva vabastusliikumine kapitalistlikes maades.
6. Rahvademokraatiamaad.
7. Kommunistlik kasvatus.
8. Nõukogude Eesti kirjandus.
9. Vene ja NSV Liidu teiste rahvaste kirjandus.
10. Välismaa progressiivne kirjandus.
11. Läti NSV kajastamine Nõukogude Eesti ajakirjanduses.
12. Leedu NSV kajastamine Nõukogude Eesti ajakirjanduses.
13. Eesti laul.
14. Juhtmõttelisi tsitaate.

Kõik eelpoolnimetatud teatmeaparaati kuuluvad kartoteegid koos lugemisaalide põhikataloogidega moodustasid hinnatava vahendi lugeja poolt esitatud väga mitmesuguste teatmenõudmiste täitmisel.

Bibliograafiliste teatmete saamiseks pöördusid raamatukogu poole: teaduslike asutuste töötajad — 1175 korda, kirjanduse ja kunstiala töötajad — 1007 korda, hariduse ja kultuuriala töötajad — 1085 korda, kõrgemate õppeasutuste ja tehnikumide üliõpilased ja keskkoolide viimase klassi õpilased — 7420 korda, töölised ja teenistujad — 598 korda, sõjaväelased — 532 korda, mitmesuguste teiste kutsealade töötajad — 1728 korda, raamatukogud — 821 korda, asutused ja organisatsioonid — 307 korda.

Teatmeid nõuti põhiliselt järgmistel teemadel: andmeid marksism-leninismi klassikute tööde kohta, ühiskondlik-poliitiliste küsimuste alalt, nagu poliitilise ökonomia, rahvamajanduse, kommunismi suurehituste jne. kohta, ajaloo, tehnika, loodusteaduse, kirjandusteaduse ja ilukirjanduse kohta.

Ulatuslikumatest teatmetest, mis omasid juba konsultatsiooni iseloomu, võiks siinkohal näitena märkida: «Pravda» korrespondendile sm. Nikolajevile antud andmed Lydia Koidula loominguga ja tegevuse kohta koos kirjallike venekeelsete tõlgete ja faktiliste andmetega; Baškiiria kirjanikule

sm. Filovile antud teatmed Eesti ajaloo kohta seoses baškiiri rahva esimese poedi ja revolutsioonilise tegelase Salavat Julajeviga, kes Pugatšovi ülestõusust osavõtmise eest mõisteti sunnitööle 25. a. ja kes viibis sunnitöölisena Eestimaal Paldiskis jne.

Üksikisikute, asutuste ja organisatsioonide poolt esitatud teatmenõudmistele on iseloomulik nende mitmekesisus, mis kajastab nõukogude inimeste intellektuaalse ja praktilise tegevuse mitmekülgust.

Suurt abi osutas teatmebibliograafia osakond kultuurharidusala töötajate igakuuliste rajooniseminaride raamatukogutöö sektsioonile, koostades vastavalt õppeplaanile ettenähtud bibliograafilised materjalid, mis tegelikult aine käsitluslaadi poolest on kasutatavad ka alalises praktilises töös.

Seoses riiklike tähtpäevade, majanduslik-poliitiliste kampaaniate ja kirjanduslike ürituste läbiviimisega koostati osakonna poolt 78 soovitusnimes-tikku ja kartoteeki, mida edukalt kasutasid propagandistid ja mis olid aluseks raamatunäituste korraldamisel ning kirjanduse propageerimisel vastava sündmuse puhul.

Fondide organiseerimine ja kirjanduse komplekteerimine.

Nõukogude raamatukogunduse süsteemis on Eesti NSV Riiklik Avalik Raamatukogu Nõukogude Eesti riiklike raamatufondide säilitamise kesku-seks. Praegu omab raamatukogu Eesti NSV raamatukogudest kõige täieli-kumat ja rikkalikumat fondi Suure Isamaasõja-järgsel perioodil ilmunud vene- ja eestikeelsest kirjandusest. Eriti täielikult on esindatud venekeelne nõukogude perioodika (ajakirjad, mitmesuguste teaduslike asutuste toimetis-ed, ajalehed).

31. detsembril 1951. a. sisaldasid raamatukogu raamatufondid 857 688 trükiüksust, kirjandust nii eesti, vene kui ka teiste Nõukogude Liidu rahvaste keeltes ja võõrkeeltes.

Sõjajärgsetel aastatel on raamatukogu raamatufondid kasvanud üle 10 korra võrreldes 1944. a. oktoobrikuu fondide seisuga (raamatukogu tege-vuse algus), mil raamatukogus oli 83 000 köidet. Ülevaate fondide kasvust annab alljärgnev tabel:

A a s t a	Raamatufondi seis trükiüksustes	Aastane juurde- kasv
01. 10. 1944	83 000	
31. 12. 1944	158 000	75 000
31. 12. 1945	258 000	100 000
31. 12. 1946	361 700	103 700
31. 12. 1947	447 154	85 454
31. 12. 1948	515 012	67 858
31. 12. 1949	634 048	119 036
31. 12. 1950	703 950	79 902
31. 12. 1951	857 688	153 738

Alates raamatukogu tegevuse algusest 1. okt. 1944. a. kuni 31. 12. 1951. a. on raamatufondid täienenud 774 688 trükiteose võrra.

Aruandeaastal saadi juurde 153 738 trükiteost, neist raamatuid, brošüüre, noote, trükigraafilisi väljaandeid, kartograafilist materjali ja mitmesuguseid tehnika-alaseid erilaadi väljaandeid kokku 143 711 trükiüksust ja perioodilisi väljaandeid — 9555 ajakirjanumbrit ning 472 aastakomplekti (ehk 52 098 numbrit) ajalehti.

Kirjanduse komplekteerimise allikaiks olid:

1) kohustuslik sundeksemplar NSV Liidu territooriumil ilmunud eesti ja venekeelsetest trükistest (57 117 eks.),

2) tellimised ja ostud Bibkolektorist, raamatuantikvariaatidest, raamatu-kauplustest, kirjastustelt (21 440 eks.),

3) vahetuse ja üleandmise teel saadud kirjandus teistest raamatukogudest (75 181 eks.).

Lähtudes kirjanduse mitmekesisusest ja raamatukogu lugejate teenindamise printsiipidest on raamatukogus organiseeritud järgmised iseseisvad fondid:

1. Põhifond, mis jaguneb lugemissaalifondiks ja hoidlafondiks. Need fondid omakorda jagunevad keelte järgi:

a) venekeelne kirjandus, kaasa arvatud ukraina, valgevene ja NSV Liidu teiste rahvaste kirjandus (vene šriftiga),

b) eestikeelne kirjandus, kaasa arvatud läti, leedu ja NSV Liidu teiste rahvaste kirjandus (ladina šriftiga),

c) võõrkeelne kirjandus (inglise, prantsuse, saksa ja teised keeled), mis on ilmunud NSV Liidus ja Oktoobrirevolutsiooni-eelsel perioodil.

Lugemissaalifond sisaldab kõige aktuaalsema osa kirjandusest, mille järgi nõudmine on pidev ja mille peamise tuumiku moodustavad marksismi-leninismi klassikute tööd ja teaduslane materjal, mis on ilmunud Suure Isamaasõja-järgsel perioodil.

Lugemissaalifond ja uuem hoidlafond on paigutamisel jaotatud kahekümnesse liiki. Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini tööd on paigutatud alfabeetiliselt autorimärgise järgi.

2. Perioodikafond, mis jaguneb kahte ossa:

a) ajakirjade ja jätkuvate väljaannete (teaduslike asutuste toimetiste) fond,

b) ajalehtede fond.

3. Pisitrükimaterjalide fond, mis sisaldab peamiselt ametlikku materjali ja millest igat teost ei töötata läbi individuaalselt, vaid mida paigutatakse sisuliselt jaotatult rühmade kaupa maappidesse.

4. Standardide fond, mis sisaldab ametlikult kehtestatud tehnilisi eeskirju ja norme tööstustele.

5. Trükigraafikafond, mis sisaldab plakateid, reproduksioone,

portreesid, loosungite tekste, postkaarte, graafiliselt kujundatud instruktiivmaterjali ja üksiklehtedest koosnevaid albumeid.

6. Nootide fond, mis sisaldab vokaal- ja instrumentaalmuusikat, orkestri partituure, vokaalsümfoonilisi helitöid, muusikat teatri lavastustele, kinofilmidele ja raadiokompositsioonidele.

7. Kartograafiafond, mis sisaldab geograafilisi ja ajaloolisi kaarte ning atlaseid.

8. Rariteetide fond, mis sisaldab oma sisult ja kujunduse poolest haruldasi väljaandeid ning vanatrükiraamatuid. Sinna kuuluvad marksismi-leninismi klassikute teoste esiktrükiid, illegaalselt ilmunud kommunistlikud ajalehed, lendlehed ja brošüürid, inkunaablid, paleotüübid, elzeviirid, aldiinid, eestikeelsed raamatud kuni 1800. a., teaduse ja kirjanduse klassikute teoste esimesed väljaanded, erilise kunstipärasusega kujundatud ja väljapaistvate kunstnike poolt illustreeritud väljaanded.

9. Võõrkeelse kirjanduse fond, mis sisaldab peale 1917. a. välismaal ilmunud kirjandust (raamatud ja perioodilised väljaanded) ja mis kuulub eri kasutamiskorra alla.

10. Teatmekirjanduse fond, mis sisaldab marksismi-leninismi klassikute teoseid, entsüklopeediaid ja leksikone kõikides keeltes, üldisi bibliograafiaid ja erialaseid bibliograafilisi nimestikke, keele- ja terminoloogilisi sõnastikke.

11. Metoodilise kirjanduse fond, mis sisaldab raamatukogunduse ja bibliograafia-alast kirjandust ning raamatuküsimusi käsitlevaid väljaandeid.

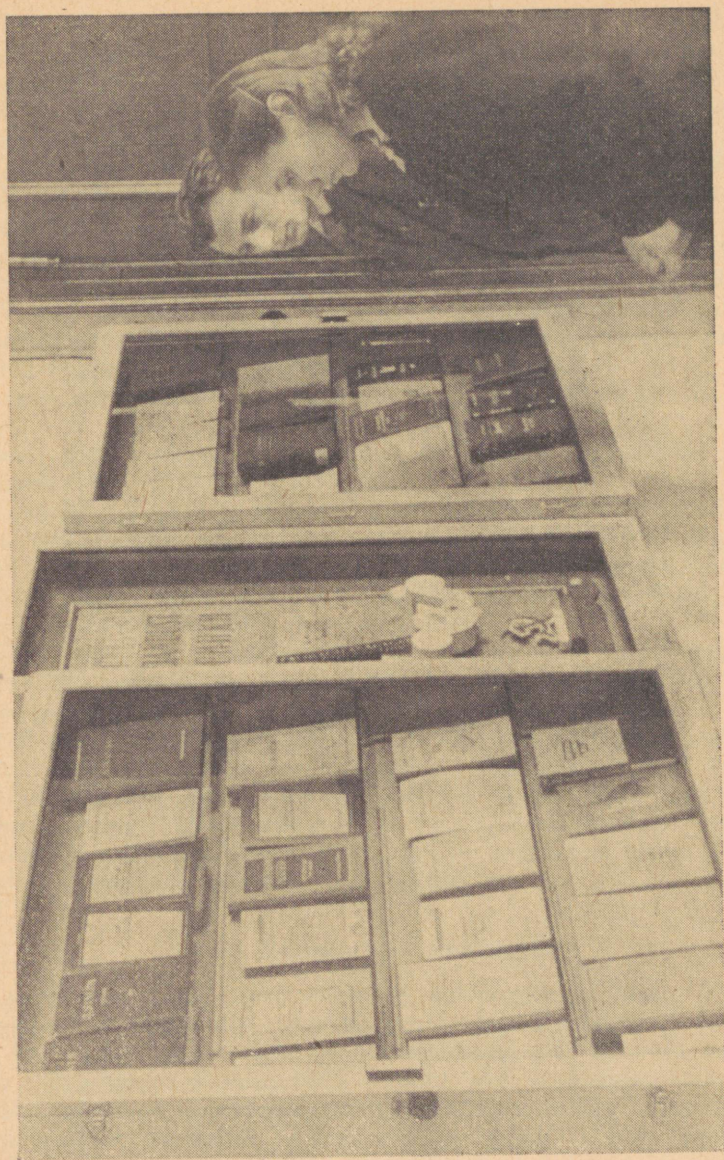
12. Vahetusfond, mis sisaldab põhifondides olevate teoste dublette ja mida kasutatakse oma fondide täiendamiseks või vahetuseks teiste raamatukogudega.

13. Reservfond, mis sisaldab raamatuid ja perioodilisi väljaandeid kõikides keeltes, kuid mis on läbi töötatud alles esialgse viisiga ja mis ruumiliselt on asetatud kaugele lugemissaalist.

14. Ajutise tähtsusega brošüüride fond, mis sisaldab jooksvat kirjandust ja mis läheb kasutamisele ilma kataloogides peegeldamata.

15. Raamatupalati arhiivfond, kuhu kuuluvad kõik Eesti NSV territooriumil 1940. a. alates ilmunud trükiväljaanded (raamatud, trükigraafika, ajakirjad, ajalehed, noodid, kaardid, üksiklehed, etiketid jne.).

Kogu kirjandus, mis saabub mitmesuguste allikate kaudu raamatukogusse, jaotatakse kasutamise otstarbe ja trükiteose tüübi järgi vastavatesse fondidesse. Iga päev saabub raamatukogusse üle 450 trükiüksuse, mis läheb jaotamisele, arvele võtmisele ja teaduslikule läbitöötamisele. Iga raamat teeb läbi rea protsesse ja tuleb mitmekordselt läbiuurimisele, enne kui ta jõuab riilule, kus ta valmis lugejate teenendamiseks leiab oma koha.

Uudiskirjanduse vitriin.

Kirjanduse arvelevõtmine ja läbitöötamine.

1951. a. võeti summaarselt arvele kõik aasta jooksul raamatukokku saanud sundeksemplarid, ostu teel omandatud kirjandus ja osaliselt ka teistelt asutustelt üleantud materjal, kokku 92 179 trükiüksust. Individuaalselt võeti arvele 81 598 trükiüksust. Kirjutati 5000 lähetist, millega suunati trükiteosed edasisele läbitöötamisele.

17 675 teost varustati 141 580 trükikaardiga. Kontrolliti 14 897 teose dubletsust ja generaalkataloogi kaartidele märgiti 2502 dubletti. Rühmiti töötati läbi 10 581 pisitrükiväljaannet.

Liigitati 27 680 trükiteost 37 305 indeksiga. Kataloogiti 14 050 teost, millele kirjutati 11 228 põhikaarti. Šifreeriti 28 749 teost ja šifreeriti ümber 1339 teost ja 6600 kaarti. Dubleeriti 17 808 kataloogikaarti ja kohandati kataloogide jaoks 50 269 trükikaarti. Lõplikus redaktsioonis vaadati läbi 36 485 raamatule kuuluvat 95 264 kataloogikaarti.

Lugejate ja sisetöö kataloogidesse liideti aasta jooksul 85 665 kataloogikaarti.

Suure tööna, mis teostati aruandeaastatel, tuleb ära märkida reservfondi arvelevõtmist ja esialgset läbitöötamist.

Kaadrite vähesuse ja ruumide suure kitsikuse tõttu ei olnud raamatukogul oma jooksva töö kõrval varem võimalusi kõiki teistelt organisatsioonidelt ja asutustelt riiklikesse fondidesse üleantud raamatuid arvele võtta ja läbi töötada, mille tõttu see kirjandus (ca 400 000 trükiüksust) seisis läbitöötamata reservfondina raamatuhoidlates.

Tänu meie valitsuse hoolitsusele anti raamatukogule reservfondi läbitöötamiseks 1951. aastal eriline summa, mis võimaldas seda tööd teostada mittekoosseisuliste töötajatega raamatukogu töötajate juhtimisel.

Töö reservfondis algas juulikuus ja kuni 31. detsembrini võeti arvele, liigitati suurtes rühmades ja tunnuslikult kirjeldati 252 079 raamatut ja 100 000 numbrit perioodilisi väljaandeid, kogusummas 352 079 trükiüksust. Läbitöötatud kirjanduse kohta moodustati süstemaatilis-alfabeetilised kataloogid, eraldi eesti-, vene- ja võõrkeelse kirjanduse kohta. Reservfondi kataloogidesse liideti aruandeaastal 128 647 kaarti.

Raamatukogu kataloogid.

Lugejate ja sisetöö alfabeetilistesse kataloogidesse liideti 53 285 kataloogikaarti aruandeaastal raamatukokku saanud uute teoste kohta. Teostati ka lugejate alfabeetiliste ja generaalkataloogide kontrolli kaartide liitmise, järjestamise ja initsiaalide avamise alal ja asendati tarvitamiskõlbmatuks muutunud kataloogikaarte ja vahekaarte uutega. Kaartide liitmist ja järjestamist kontrolliti 72 kasti ulatuses (umb. 57 600 kaarti) ja avati 4060 autori eesnime initsiaali.

Ideoloogiliselt ja teaduslikult eriti väärtusliku kirjanduse propageerimiseks lugejate alfabeetiliste kataloogide kaudu viidi neisse sisse Stalini

preemia ja rahvusvahelise rahu preemia laureaatide esiletõstmiseks vajalik arv vastavaid selleks vormistatud vahekaarte. Neil näidati ära andmed autori kohta, samuti missuguse teose eest, kunas ja mitmenda järgu preemia autorile omistati. Alustati ka kindla vahekaartide süsteemi loomisega kirjanduse ja teaduse klassikute, eesrindlike teadlaste ja kirjanike ning tähtsamate kollektiivide esiletõstmiseks.

Vormistati ja liideti alfabeetilistesse kataloogidesse kokku 2985 vahekaarti.

Seoses fondide ümberkorraldamisega lahutati eesti- ja võõrkeelse kirjanduse generaalkataloog kaheks iseseisvaks kataloogiks.

Lugejate süstemaatilistesse kataloogidesse liideti 1951. a. 24 074 kaarti.

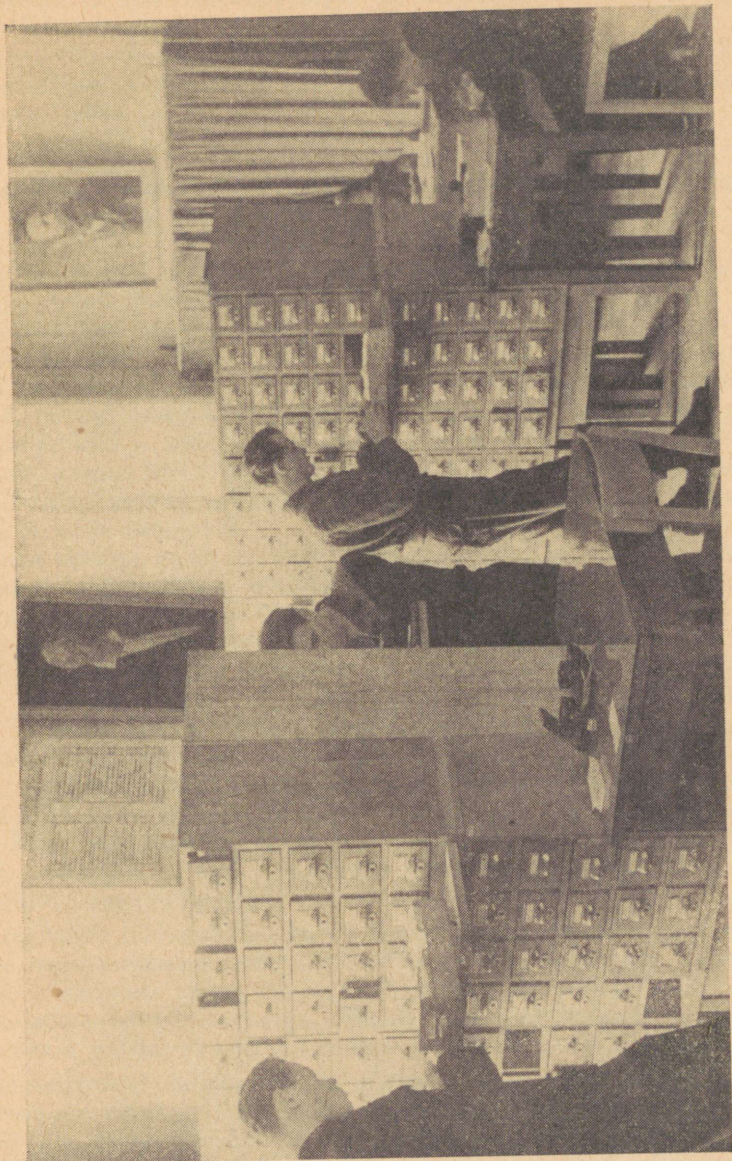
Aruandeaastal oli süstemaatiliste kataloogidega töötamisel peatahelepanu pööratud nende sisulise kvaliteedi tõstmisele eesmärgiga muuta nad tõeliseks raamatute propaganda ja lugemise juhtimise vahendiks. Kataloogidest eraldati teaduslikust ja praktilisest seisukohast vähemväärtuslik kirjandus (eriti vananenud õpikud, õppeprogrammid, vananenud massiline agitatsioonis-propagandaline kirjandus, väärkonseptsioonidel põhjenevad keeleteaduslikud ja loodusteaduslikud väljaanded jne.). Erilise tähelepanuga vaadati läbi liigid nagu NLKP, filosoofia, rida ajaloo, kirjanduse ja loodusteaduse rubriike, kus tähelepanu keskuseks oli kirjanduse valiku küsimus. Samuti pandi rõhku lugejate süstemaatiliste kataloogide ülesehitamisele, esile tõstes seal ideoloogiliselt ja teaduslikult eriti väärtuslikke teoseid ja aktuaalseid teemasid.

Täielikult organiseeriti ümber eestikeelne lugejate süstemaatiline kataloog (kõigi liikide osas) ja osaliselt venekeelne lugejate süstemaatiline kataloog (peamiselt marksismi-leninismi, ühiskondlik-poliitilise, loodusteadusliku, keeleteadusliku ja kunstialase kirjanduse osas).

Süstemaatiliste kataloogide ümberorganiseerimisel pandi senisest rohkem rõhku marksismi-leninismi klassikute teoste igakülgele propageerimisele ja esiletõstmisele ning aktuaalsete küsimuste väljatoomisele ühiskondlikus ja poliitilises elus (näit. kommunismi suurehitused, ülemaailmne võitlus rahu eest jne.). Üksikute ühiskondlik-poliitiliste ja teadusalaste küsimuste kohta viidi sisse vajalik arv vahekaarte kirjanduse kiiremaks ja operatiivsemaks leidmiseks ning lugemise juhtimise eesmärgil rakendati soovitusprintsipi kaartide järjestamisel ühe teadusala rubriigi piirides.

Organiseeriti eraldi eesti-, vene- ja võõrkeelsed süstemaatilised kataloogid selle kirjanduse kohta, mis on kaotanud oma aktuaalsuse või mis on oma teadusliku käsitluse poolest vananenud ja mitte enam soovitatav. Selle tõttu see kirjandus ei leia peegeldamist üldistes lugejate süstemaatilistes kataloogides ja need kataloogid asuvad lugemissaali juures asuvas fondis ning neid saab kasutada raamatukogutöötaja vahendusel.

Seoses süstemaatiliste kataloogide korraldamise ja ümberorganiseerimise töödega parandati 5186 kataloogikaardil indeksid.

Lugejad kataloge kasutamas.

Uute liikide loomiseks ja endiste ümberformuleerimiseks kirjutati 2400 uut vahekaarti ja liideti need kataloogidesse.

Koostati ja liideti kataloogidesse 436 teatmekaarti ja asendati 2096 vana kataloogikaarti uuteaga.

Loodi võti eestikeelse lugejate süstemaatilise kataloogi jaoks liigitustöö ühtlustamiseks. Võti koostati osaliselt ka venekeelse lugejate süstemaatilise kataloogi jaoks.

Töö riiklike bibliograafiate koostamise, Eesti NSV trükitoodangu bibliograafilise statistika ja tsentraliseeritud kataloogimise alal.

Täites ühtlasi Eesti NSV Raamatupalati funktsioone teostab Eesti NSV Riiklik Avalik Raamatukogu Eesti NSV trükitoodangu jooksvat riiklikku bibliograafilist registratsiooni ja koostatud bibliograafiliste materjalide trükis avaldamist. Registreerimist ja kirjeldamist leiab kogu Nõukogude Eesti territooriumil ilmunud trükitoodang — raamatud, perioodilised väljaanded, noodid, graafilised väljaanded, kartograafia ja ajalehtede ning ajakirjade artiklid ja retsensioonid. Kogu trükitoodangu registratsiooni materjalide avaldamine trükis võimaldab laiadel hulkadel tutvuda trükitoodanguga ja abistada lugejaid sotsialistliku ülesehitustöö huvides trükiteoste kasutamisel ja valiku tegemisel.

Suure tähtsuse omab ka Eesti NSV Raamatupalati poolt teostatav trükitoodangu bibliograafilise statistika koostamine trükikodadelt ja polügraafia-tööstuselt saadavate sundeksemplaride alusel. Nõukogude süsteemis on sundeksemplari iseärasuseks tema täielikkus. Mitte ühelgi teisel maal pole sundeksemplari saamine nii täielik kui NSV Liidus, kus sel teel kogutakse mitte ainult kõik raamatud ja brošüürid, ajakirjad, ajalehed ja kalendrid, vaid ka üksiklehed, plakatid, portreed, näitlikud vahendid, loosungid, muusikalised väljaanded, geograafilised ja teised kaardid, plaanid, joonised ja kõik muu, mis trükitakse tüpograafilisel, opograafilisel, litograafilisel või muul viisil, kuni asutustes ja organisatsioonides rotaatoril tehtud paljundusteni. Kogu see trükitoodang oma mitmesuguste trükiteoste tüüpide ja laadidega on baasiks nii bibliograafilisele statistikale kui ka riiklikule bibliograafilisele registratsioonile.

Trükiteoste bibliograafilist registratsiooni ei teostata mitte formaalse trükiteoste registreerimisena, vaid siin osutatakse suurt tähelepanu 1) registreeritavate trükiteodete sisule, mis avaldub materjalide valikus, mida teostatakse bolševistliku printsiipaalsusega, lähtudes teoste poliitilisest, teaduslikust ja kunstilisest väärtusest ning 2) trükiteoste ratsionaalsele süstematiseerimisele.

Aruandeaastal bibliograferiti riikliku bibliograafia jaoks üldse 1578 mitmesugust tüüpi ja laadi trükiteost, mis ühtlasi süstematiseeriti vastavalt Üleliidulise Raamatupalati liigituskeemile. Bibliograafiliste kirjete täiendamiseks hangiti kirjastustelt ja teistest bibliograafilistest allikatest täiendavaid teateid 111 korral. Kogu bibliograferitud ja süstematiseeritud mater-

jal varustati venekeelsete andmetega autori ja trükiteoste pealkirja ulatuses ning korraldati kartoteekidesse, kusjuures kirjutati 82 viitekaarti ja 292 vahekaarti.

Riikliku analüütilise bibliograafia koostamiseks, mille eesmärgiks on avada analüütiliselt perioodiliste väljaannete sisu, vaadati materjali valikuks läbi 4900 ajakirja- ja ajalehenumbrit ning 5 koguteost. Valitud materjalist bibliografeeriti ja annoteeriti 1264 ajakirja- ja ajaleheartiklit, 102 koguteose artiklit ning 375 retsensiooni. Bibliograafiliste kirjetega täpsustamiseks hangiti täiendavaid andmeid kirjastustelt, asutustelt ja bibliograafilistest allikatest 1285 korral. Kogu bibliografeeritud artiklimaterjal (10 756 bibliograafilist kaarti) süstematiseeriti vastavalt Üleliidulise Raamatupalati skeemile, kusjuures materjalide detailisema ja ratsionaalsema grupeerimise eesmärgil loodi skeemi täienduseks juurde 610 uut temaatilist rubriiki. Samal eesmärgil kirjutati 195 viitekaarti ja 367 vahekaarti.

Peale eelnimetatud ülesannete tuli aruandeaastal jätkata tööd nõukogude üldise bibliograafia alal, mille eesmärgiks on anda bibliograafia raamatutest ja ajakirjadest, mis on ilmunud NSV Liidu rahvaste keeltes alates 1917. a. kuni käesoleva ajani. Sellele tööle aitavad kaasa kõikide liiduvabariikide raamatupalatid oma riigi territooriumil ilmunud trükitoodangu osas. Eesti NSV Riikliku Avaliku Raamatukogu poolt koostati üldise bibliograafia jaoks 1951. aastal bibliograafiline kartoteek raamatutest ja perioodilistest väljaannetest, mis on ilmunud Nõukogude Eesti territooriumil aa. 1946 ja 1944/45. Bibliografeeriti 1035 nimetust 1313 kaardile. Bibliograafilised kaardid 1946. a. ilmunud materjali kohta, arvult 794, saadeti ära Üleliidulisele Raamatupalatile, kelle ülesandeks on koostada tervikuna nõukogude raamatute ja perioodiliste väljaannete üldine bibliograafia.

Sundeksemplari saamise ja bibliograafilise statistika alal teostati aruandeaastal järgmised tööd: trükikodadelt ja polügraafiatööstustelt võeti vastu ja kontrolliti 29 450 trükiüksust, millest 16 718 trükiüksust jäid Raamatupalati arhiivi, kuna 12 718 trükiüksust teise eksemplarina anti üle, vastavalt uuele 1951. a. kehtestatud sundeksemplaride saamise ja jaotamise korrale, Eesti NSV Riikliku Avaliku Raamatukogu põhifondi jaoks.

1951. a. saadi ja registreeriti sundeksempelare järgmiselt:

1. Raamatuid ja brošüüre	1.015	eks.
2. Ajakirjanumbreid	280	„
3. Ajalehenumbreid	11.173	„
4. Trükigraafilisi väljaandeid	135	„
5. Noote	77	„
6. Pisitrükimaterjali	3.904	„
7. Teiste vennasvabariikide kirjastuste poolt Eesti NSV trükikodades trükitud materjal	53	„

1951. a. raamatutoodang jagunes otstarbe ja lugejamäärangust lähtudes järgmiselt:

Üldse ilmus 1015 raamatut ja brošüüri, neist:

I. Marksismi-leninismi klassikute töid	12.	nimetust, tiraaziga	96,0	tuh. eks.
II. Partei-propagandistlik ja massilis-agitatsiooniline kirjandus	100	„ „	649,0	„ „
III. Instruktiivne ja tootmisalane kirjandus	291	„ „	631,3	„ „
IV. Teaduslik kirjandus	63	„ „	555,4	„ „
V. Õppekirjandus	195	„ „	1.341,7	„ „
VI. Õppeprogrammid	58	„ „	208,6	„ „
VII. Metoodiline kirjandus	29	„ „	85,5	„ „
VIII. Ilukirjandus	70	„ „	1.305,5	„ „
IX. Lastekirjandus	67	„ „	1.232,5	„ „
X. Ametlik-dokumentaalne ja kitsas teatmeline kirjandus	127	„ „	450,7	„ „
XI. Teatmebibliograafiline kirjandus ja sõnastikud	3	„ „	27,0	„ „

Marksismi-leninismi klassikute teostest ilmus 1951. a. 12 väljaannet, tiraaziga 96 000 eks., neist: 1) K. Marxi ja F. Engelsi teoseid — 1, tiraaziga 10 000 eks., 2) K. Marxi teoseid — 2, tiraaziga 14 000 eks., 3) F. Engelsi teoseid — 1, tiraaziga 4000 eks., 4) V. I. Lenini teoseid — 3, tiraaziga 25 000 eks. ja 5) J. Stalini teoseid — 5, tiraaziga 43 000 eks.

Ilmunud raamatutest ja brošüüridest olid: 1) eestikeelseid väljaandeid üldse 782 teost, tiraaziga 4 198 100, neist originaalväljaandeid 282 teost tiraaziga 1 681 300 eks.

2) venekeelseid väljaandeid üldse 144 teost, tiraaziga 2 015 400 eks., neist originaalväljaandeid 81, tiraaziga 1 174 300 eks.

3) eesti- ja venekeelseid väljaandeid 71, tiraaziga 293 900 eks.

4) vöörkeelseid väljaandeid 18, tiraaziga 75 800 eks.

Aruandeaastal ilmus üldse 12 nimetust ajakiriu tiraaziga 205 400 eks. ja 3 koguteost tiraaziga 11 000 eks. Peale selle 123 nimetust ajalehti aasta-tiraaziga 84 421 000 eks. Neist on vabariiklikke ajalehti 10 nim., linnade ajalehti 6, rajoonilehti 40, teisi ajalehti 67. 120 ajalehest ilmusid 114 eestikeelseid ja 9 venekeelseid.

Sundeksemplari täieliku saamise eesmärgil kontrolliti pidevalt kirjastus-aruandeid ja peeti vastavat kontrollkartoteeki kirjastustelt ja polügraafiatööstustelt saamata jäänud sundeksemplaride kohta, millede põhjal nõuti välja kõik puuduvad sundeksemplarid.

Täideti ja varustati venekeelsete tõlgetega 1051 statistilist kaarti 1950. a. detsembrist kuni 1951. a. detsembrini Nõukogude Eestis ilmunud raamatute ja brošüüride kohta. Kõik kaardid dubleeriti, liigitati ja varustati kõigi nõutavate tööšifritega vastavalt Üleliidulise Raamatupalati liigitusskeemile ja

juhenditele. Kaartidele pandi 6961 liigiindeksit ja tööõifrit, kümnendliigituse, lugejamäärangu, lugemisotstarbe, temaatika, mahu ja tiraaži, hinna ning väljaandja asutuse järgi. Dubleeritud kaardid saadeti iga kuu Üleliidulisele Raamatupalatile NSV Liidu trükitoodangu üldise kuu statistiliste kokkuvõtete tegemiseks. Peale selle arvutati välja 1051 raamatu ja brošüüri trükipoognad-tõmmised ja 682 raamatu ja brošüüri kogu tiraaži hind. Täideti ka 49 statistilist koondkaarti üksikute autorite teoste ja kirjanduse liikide kohta, näiteks «J. Stalini teosed eesti keeles 1940—1951», «V. I. Lenini teosed eesti keeles 1940—1951», «Marksismi-leninismi klassikute teosed eesti keeles 1940—1951», «Eestikeelsed originaalteosed 1940—1951», «Eestikeelne lastekirjandus 1940—1951», «M. Gorki teosed eesti keeles 1940—1951» jne. Need koondkaardid võimaldasid lugejaid ja asutusi ning organisatsioone kiirelt teenindada vastavate andmete nõudmise korral.

Igas kvartalis saadeti Üleliidulisele Raamatupalatile andmed kvartali jooksul ilmunud trükiteoste nimetuste arvu, tiraaži ja poogen-tõmmiste kohta.

Üleliidulisele Raamatupalatile saadeti NSV Liidu trükitoodangu üldise statistika jaoks 38 statistilist aruannet, mis annavad mitmekülgse arvilise iseloomustuse Eesti NSV trükitoodangu kohta.

Raamatupalati ülesannetesse kuulus aruandeaastal ka trükiteoste tsentraliseeritud kataloogimise teostamine trükikaardi väljaandmise teel. Seoses sellega koostati 706 trükikaardi käsikirja ja toimetati neist trükki 501. Kõik trükikaardid varustati vastavate kümnendliigituse indeksitega ja autorimärgistega. Peale selle avati neil 223 autori initsiaalid ja loeti 1400 kaardi korrekture.

Trükikaardi koostamisel lähtuti esijoones rahvaraamatukogude vajadustest, mille tõttu trükikaarti ei koostatud Nõukogude Eestis ilmunud kogu raamatuproduksioonile, vaid valikuliselt. Trükikaarte koostati massilisele poliitilisele ja tootmisalasele kirjandusele, populaarteaduslikule kirjandusele, ilukirjandusele, lastekirjandusele ja 1951. a. alates valikuga ka kesk- ja kõrgemate koolide ning erialaste koolide õpikuile, sest et seda kirjandust leidub ka rajooniraamatukogudes. 1951. a. hakati põhikirjele lisaks andma ka teatme- ja üldviitekaarte. Igal trükikaardil on ära toodud autor, pealkiri, ilmumiskoht ja kirjastus ka venekeelses tõlkes. Trükikaartide kirjeldamise aluseks oli võetud teaduslikele raamatukogudele määratud «Trükiteoste kirjeldamise ühtsed reeglid» mõningate lihtsustustega.

Trükikaarte kirjastas Eesti Riiklik Kirjastus ja levitas Tallinna Bibkollektor, kelle töö jättis aga palju soovida trükikaartide komplektideks paneku ja sellega seoses ka selle levitamise alal. Et võimaldada raamatukogudele trükikaardi saamist, teostasid Raamatupalati osakonna töötajad trükikaartide komplektide kokkupanekut. Osakonna poolt pandi komplektidesse üldse 246 101 kaarti, s. o. 5323 komplekti.

Raamatupalati juures asuva Nõukogude Eesti trükiteoste arhiivifondi alfabeetilise kataloogi jaoks kirjutati 1991 põhikaarti ja 214 täiendkaarti. Kaardid redigeeriti, järjestati ja liideti kataloogi.

Üldvaade raamatunäitusele „Nõukogude Eesti raamat“.

Aruandeaastal korraldati mappidesse kõik aasta jooksul fondi sissetulnud trükiteosed ja ka eelmistel aastatel saadud trükigraafilised väljaanded ja pisitrükised.

Teaduslik-metoodiline ja organisatsiooniline töö.

Aruandeaastal suundus Raamatukogu teaduslik-metoodiline töö kahes sihis:

1) anda metoodilist abi teistele Eesti NSV raamatukogudele, eeskätt rahvaraamatukogudele nende töö õigeks korraldamiseks ja nende kaadri kvalifikatsiooni tõstmiseks,

2) tõsta ja parandada oma raamatukogu tööd tööküsimuste kollektiivse läbiarutamise ja teiste vennasvabariikide suuremate raamatukogude töökogemuste tundmaõppimise teel. Tõsta oma raamatukogu töötajate tööalast kvalifikatsiooni.

Raamatukogude töö metoodiliseks juhendamiseks ja nende abistamiseks töötati välja järgmised juhendid:

- 1) Kirjanduse arvelt kustutamine. Projekt.
- 2) Trükikaardi kasutamise juhend rahvaraamatukogude kataloogides.
- 3) Juhend rahvaraamatukogude päeviku pidamiseks.
- 4) Instruksioon raamatukogude raamatufondi säilitamiseks. Projekt.

Alates 1951. a. korraldatakse rajooni kultuurharidusosakondade poolt iga kuu kultuurharidusala töötajate kvalifikatsiooni tõstmiseks 2-päevased rajooniseminarid, kus töötavad kaks sektsiooni. Õppeprogrammi rajooniseminaride raamatukogutöö sektsioonile 1951/52. õppeaastaks töötas välja Riiklik Avalik Raamatukogu. Ühtlasi koostas Raamatukogu iga kuu vastavalt õppeprogrammis ettenähtud temaatikale metoodilisi kirju, bibliograafilisi nimestikke ning metoodilisi nõuandeid raamatukogutöö sektsioonis läbiviidava õppetöö abistamiseks.

Aruandeaastal koostati, paljundati rotaatoril ja saadeti rajooni kultuurharidusosakondadele rajooniseminaride raamatukogutöö sektsioonis toimivate õppuste jaoks üldse 35 metoodilist kirja ja 23 bibliograafilist nimestikku, kokku 240 lehekülge. Raamatukogutöö sektsioonile saadeti materjale järgmisel temaatikal:

- 1) Marksismi-leninismi klassikute tööde propaganda — 3 metoodilist kirja ja 4 bibliograafilist nimestikku.
- 2) Materjale abiks marksismi-leninismi õppijaile — 2 metoodilist kirja ja 4 bibliograafilist nimestikku.
- 3) Ühiskondlik-poliitilise kirjanduse propaganda — 5 metoodilist kirja ja 5 bibliograafilist nimestikku.
- 4) Loodusteadusliku kirjanduse propaganda — 2 metoodilist kirja ja 2 bibliograafilist nimestikku.
- 5) Põllumajanduslike teadmiste propaganda — 4 metoodilist kirja ja 4 bibliograafilist nimestikku.
- 6) Ilukirjanduse ja lastekirjanduse propaganda — 7 metoodilist kirja ja 5 bibliograafilist nimestikku.

- 7) Raamatukogutöö tehnika õppimine — 5 metoodilist kirja.
- 8) Metoodilisi näpunäiteid abiks raamatukogutöö sektsioonis peetavate loengute läbiviimiseks — 7 metoodilist kirja.

Kultuurhariduslike Asutiste Komitee ülesandel töötati välja rahvaraamatukogude töö suundamise ja parandamise eesmärgil järgmised materjalid:

1. Rajooniraamatukogu põhimäärus. Projekt.
2. Külaraamatukogu põhimäärus. Projekt.
3. Lasteraamatukogu põhimäärus. Projekt.
4. Maksim Gorki nim. Tallinna Keskraamatukogu põhimäärus. Projekt.
5. Rändraamatukogu põhimäärus.
6. Rahvaraamatukogude kasutamise juhised.
7. Rändraamatukogu kasutamise juhised.
8. Lasteraamatukogu kasutamise juhised.
9. Põhimääruse projekt raamatukogutöötajate kvalifikatsiooni nõuete kohta Kultuurhariduslike Asutiste Komitee süsteemi kuuluvates raamatukogudes.
10. Instruktsiooniprojekt Kultuurhariduslike Asutiste Komitee esimehe käskkirja „Raamatukogu töötajate kaadri koosseisu parandamisest“ täitmiseks, ühes lisadega a) õppeasutuste nimestik, millele lõpetamine loetakse võrdseks raamatukogunduse kõrgema ja kesk-eriharidusega, b) formularid raamatukogutöötajate atesteerimise läbiviimiseks ja koondaruannete koostamiseks.
11. Rahvaraamatukogudele kohustuslik ajalehtede ja ajakirjade miinimum-nimestik.
12. Ankeedi vorm rahvaraamatukogude fondide järeldokumenteerimiseks marksismi-leninismi klassikute teostega.

Töötati välja ka Kultuurhariduslike Asutiste Komitee Raamatukogude Osakonna juurde asutatav Teaduslik-metoodilise Nõukogu põhimääruse projekt.

Külaraamatukogude töö abistamiseks teoste liigitamisel ja šifreerimisel pandi Tallinna Biblokotori poolt tsentraliseeritud korras külaraamatukogudele saadetud 488 raamatule liigiindeksid ja autorimärgised.

Kultuurhariduslike Asutiste Komitee poolt 1951. a. suvel korraldatud 3-kuuliste rahvaraamatukogude töötajate kvalifikatsiooni tõstmise kursuste jaoks töötas Riiklik Avalik Raamatukogu välja õppeplaani ja õppeprogrammi 284 loeng-tunni ulatuses ühes üksikasjaliku tundide ja massiürituste läbiviimise kavaga. Samuti töötati välja ka õppeplaani ja õppeprogramm raamatukogunduse eriaineteks käsitlemiseks kultuurharidustöö organisatsioonide 3-kuulistel täienduskursustel. Mõlema kursuse jaoks töötati välja ka eksami-küsimused.

Peale selle töötati välja veel järgmised kursused ja seminaride õppekavad nii Kultuurhariduslike Asutiste Komitee kui ka teiste asutiste süsteemi kuuluvate raamatukogutöötajate jaoks:

1. Rajooniraamatukogude juhatajate 10-päevase seminari läbiviimiseks. (60 tundi).
2. Kiviõli basseinis töötavate Kultuurhariduslike Asutiste Komitee ja Ametiühingu süsteemi kuuluvate raamatukogude töötajate 6-päevaseks seminariks (48 tundi).
3. Rajoonide kultuurharidusosakondade juhatajate 10-päevasel seminaril raamatukogualaste ainete käsitlemiseks (15 tundi).

4. Viljandi rajooni kooliraamatukoguhoidjate 8-päevase seminari jaoks (64 tundi).

Aruandeaasta jooksul raamatukogu poolt anti mitmesuguste tööküsimuste alal üldse 107 konsultatsiooni, neist 9 korda teaduslike raamatukogude töötajatele, 56 korda rahvaraamatukogude töötajatele, 7 korda koolide raamatukogude töötajatele, 13 korda tehniliste raamatukogude töötajatele ja 22 korda teiste asutuste ja organisatsioonide süsteemis töötavate raamatukogude töötajatele.

Konsultatsiooni korras arutati läbi 164 küsimust järgmisel temaatikal: 25 korda trükiteoste arvelevõtmise, 33 korda trükiteoste liigitamise, 31 korda trükiteoste kataloogimise, 5 korda kataloogide organiseerimise, 3 korda trükiteoste paigutamise, 7 korda raamatufondide korraldamise, 2 korda teatmelis-bibliograafilise töö organiseerimise, 22 korda massitöö, 1 kord raamatukogu inventari, 7 korda raamatukogu tööplaani ja aruandluse, 2 korda rändraamatukogutöö, 3 korda tööalase kvalifikatsiooni ja 21 korda teiste raamatukogutöö lõikude ja protsesside alal. Eraldi tuleks märkida kolme ulatuslikumat konsultatsiooni, mille arutlemisest võttis osa raamatukogu direktsoon ja teised vastutavad töötajad, nimelt:

1) Tallinna Polütehnilise Instituudi Raamatukogu fondi organiseerimise ja liigitamise küsimus.

2) M. Gorki nim. Tallinna Keskraamatukogu raamatufondi paigutamiseks liigitusskeemi väljatöötamise küsimus.

3) Eesti NSV TA Ajaloomuuseumi poolt koostatava Eesti ajaloo bibliograafia küsimus.

Aruandeaastal tutvuti kohapeal ja anti tööalast instruktaazi 67 rahvaraamatukogule, 11 kooliraamatukogule ja 7 ametiühinguraamatukogule.

Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee ja Kultuurhariduslike Asutiste Komitee korraldusel teostati riiklikku kontrolli M. Gorki nim. Tallinna Keskraamatukogus, Jõhvi, Kingissepa, Orissaare, Pärnu, Põlva, Rapla, Loksa ja Viljandi rajoonide raamatukogudes.

Aruandeaastal pidasid raamatukogu vastutavad töötajad nii Tallinnas kui ka rajoonilinnades korraldatud raamatukogutöötajate seminaridel ja kursustel ettekandeid raamatukogunduse eridistsipliinide alal kokku 630 loengutunni ulatuses. Seoses kursustega viidi õppe-eesmärgil raamatukogu vastutavate töötajate juhtimisel läbi kaks näitlikku lugejate konverentsi, nimelt H. Leberechti teose «Valgus Koordis» ja S. Babajevski teose «Kuldtahe kaval» kohta ning kujundati samal eesmärgil nende teemade kohta raamatukogulikud plakatid. Ühtlasi korraldati raamatunäitus teemal «Stalini preemiaga autasustatud ilukirjanduslikud teosed eesti keeles.»

Aruandeaastal koostati ka esialgne «Raamatukogutehnika miinimumi» projekt ja tehti eeltöid «Rahvaraamatukogude tüüpikataloogi» koostamiseks. Seoses sellega bibliografeeriti 873 teost, milledest osale koostati ka annotatsioonid, peamiselt ilukirjanduslike teoste kohta.

Raamatukogu vastutavad töötajad töötasid ja arutasid läbi NSV Liidu V. I. Lenini nim. Riikliku Raamatukogu poolt koostatud liigitussüsteemi

projekti «Библиотечная классификация (сокращенный вариант)». M., 1951, milline maket saadeti raamatukogule tutvumiseks ja töös katsetamiseks. Arutluse tulemused uue nõukoguliku klassifikatsioonisüsteemi kohta esitati ka Lenini nimelisele Raamatukogule.

22—24. maini toimus Tallinnas Kultuurhariduslike Asutiste Komitee ja Riikliku Avaliku Raamatukogu poolt ühiselt organiseeritud rajooniraamatukogude töötajate nõupidamine, mille eesmärgiks oli välja selgitada ja tundma õppida rajooniraamatukogude vajadusi ja pretensioone neile osutatava abi osas, samuti välja selgitada tegelik olukord raamatufondi säilitamise alal, raamatukogudes rakendatud formularide otsarbekohasusest lähtudes tööpraktikast. Ühtlasi käsitleti raamatukogutehnika miinimumi ja kataloogimise ühtsete reeglite väljatöötamisega seoses olevaid küsimusi.

Nõupidamisest võttis osa 54 raamatukogutöötajat. Nõupidamise päevakorras olid järgmised küsimused:

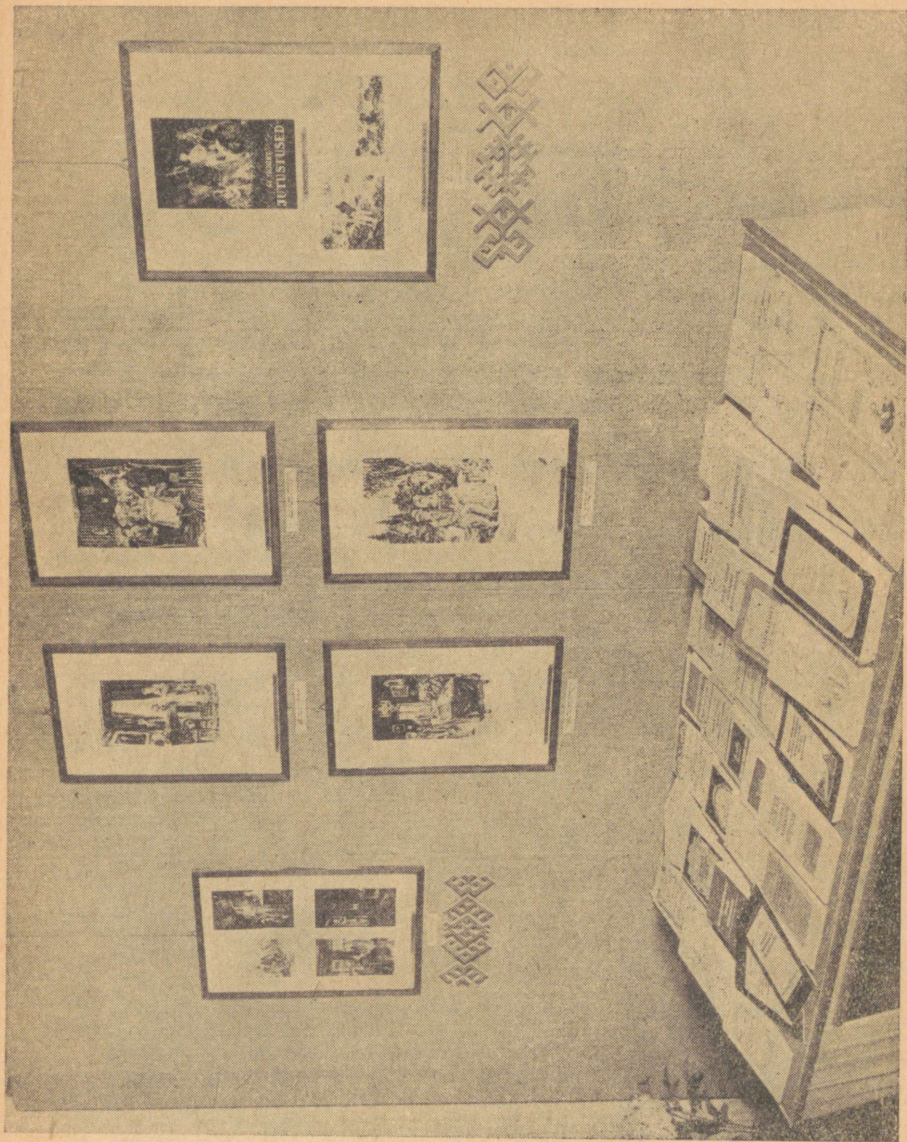
1. Eesti NSV rahvaraamatukogudele väljatöötatud rakendusvormid ja nende juurde kuuluvad juhendid.
2. Rahvaraamatukogude raamatukogutehnika miinimum.
3. Rahvaraamatukogudele määratud raamatute kirjeldamise (kataloogimise) ühtsete reeglite projekti arutus.
4. Kokkuvõtte kultuurharidusala töötajate kahepäevaste seminaride läbiviimiseks rajoonis.

Detsembrikuus organiseeris Kultuurhariduslike Asutiste Komitee koos Riikliku Avaliku Raamatukoguga Tallinnas lasteraamatukogude töötajate nõupidamise, mis toimus 10.—12. detsembrini ja millest võttis osa 50 lasteraamatukogu töötajat. Päevakorras olid järgmised küsimused:

1. Lasteraamatukogude ülesanded noorsoo kommunistlikus kasvatustöös.
2. Laste teenindamise organiseerimine laste-, rajooni- ja külaraamatukogudes.
3. Töö lastega raamatukogus.
4. Lastekirjanduse ülevaade ja selle propaganda.

Ettekannetele järgnesid osavõtjate sõnavõttud, milles esitati kogemusi töös lastega ja arutati jooksva töö küsimusi.

27. detsembril toimus Riikliku Avaliku Raamatukogu korraldusel Tallinna linna raamatukogutöötajate nõupidamine, millest võttis osa 93 Tallinna raamatukogude töötajat. Päevakorras oli Leningradi Keskraamatukogu direktori N. Glagoljeva ettekanne teemal «Raamatute propaganda ja lugemise juhtimine.» Teema käsitus rajanes Leningradi raamatukogude lugejate teenindamise praktikale ja rikkalikele kogemustele. Ettekanne toimus vene keeles, kusjuures ettekande lõpul tehti sellest ka eestikeelne kokkuvõtte. Ettekande lõpul võtsid nõupidamisest osavõtjad sõna, esitades antud küsimuse kohta oma kogemusi.

Nõukogude Eesti raamat koos raamatuillustratsiooni näidetega. Vitriin näitusel.

Raamatukogu poolt organiseeriti 27.—29. detsembril 1951. a. teaduslike raamatukogude töötajate III vabariiklik nõupidamine. Nõupidamisest võtsid osa 80 teaduslike raamatukogude töötajat Tallinnast ja Tartust. Päevakorras olid järgmised küsimused:

I. Raamatukogu fondide süsteem ja organisatsioon.

1. Raamatufondide organiseerimine.
2. Raamatukogu fondide struktuur.
3. Erilaadi trükiteoste nomenklatuur.
4. Raamatufondide arvelevõtmise organiseerimine.
5. Raamatute läbitöötamise protsess.

Ettekandjad: Riikliku Avaliku Raamatukogu direktor dotsent H. Johani ja direktori asetäitja teaduslikul alal A. Meo.

Kaasettekandjad: teiste raamatukogude esindajad, kes andsid ülevaate oma raamatufondide kohta (fondide struktuur, eraldi fondide iseloomustus, kuidas neid kasutatakse lugejate teenindamisel, iga eraldi fondi üksuste arv, iga fondi täiendamise allikad, kas arvelevõtmine toimub üldises või eraldi inventariraamatus, missugustes kataloogides peegeldub fond, fondi paigutussüsteem, raamatukogu fondide üldine köidete arv).

II. Lugejate kataloog kui raamatute propaganda ja lugemise juhtimise vahend.

Ettekandjad: Kataloogimisosakonna juhataja H. Masing ja redaktor-spetsialist E. Annus.

Kaasettekandjad: teiste raamatukogude esindajad, kes võtsid sõna oma kogemuste põhjal alljärgneval temaatikal:

1. Kirjanduse valiku printsiibid lugejate kataloogi organiseerimisel.
2. Mitmesuguste abimaterjalide kasutamine kirjanduse valiku tegemiseks (teaduslikud diskussioonid, soovitatavad bibliograafilised nimestikud, kõrgemate õppeasutuste programmid, kriitilised ja bibliograafilised ülevaated ajakirjanduses).
3. Ideoloogiliselt ja teaduslikult väärtuslike raamatute propaganda lugejate süstemaatilise kataloogi abil
 - a) marksismi-leninismi klassikute teoste ja partei ning valitsuse otsuste ja direktiivide igakülgne peegeldamine ja esiletõstmine,
 - b) ühiskondlik-poliitilise kirjanduse liigitamine ja aktuaalsete teemade esiletoomine,
 - c) temaatiliste rubriikide loomine (kõrgemate parteikoolide ja õppeasutuste õppeprogrammide alusel),
 - d) soovitava printsiibi rakendamine kaartide järjestamisel ühe rubriigi piires.
4. Raamatute propaganda lugejate alfabeetilise kataloogi abil
 - a) poliitiliselt, teaduslikult ja kunstiliselt väärtusliku kirjanduse autorite esiletõstmine (marksismi-leninismi klassikud, Stalini preemia laureaadi, rahvusvahelise rahu preemia laureaadi, teaduse ja kirjanduse klassikute teosed),
 - b) kollektiivide esiletoomine (NLKP, ÜLGNU jne.),
 - c) vahekaartide süsteem alfabeetilises kataloogis.
5. Analüütilise kirje kasutamine lugejate kataloogides väärtuslike ja aktuaalsete materjalide väljatoomiseks

- a) marksismi-leninismi klassikute kogutud teoste sisu analüütiline avamine,
- b) kogumikkudes ja perioodilistes väljaannetes ilmunud aktuaalsete ühiskondlik-poliitiliste ja teaduslike artiklite ning direktiivmaterjalide välja toomine.
6. Erilaadi trükiteoste peegeldamine lugejate kataloogides (pisitrükimaterjal, standardid, trükigraafika jt.),

III. Soovitava bibliograafia olukord, ülesanded ja organisatsioonilised küsimused Eesti NSV-s.

Ettekandja: Peabibliograaf L. Rass.

Kaasettekandjad: teiste raamatukogude esindajad, kes tegid ettekanded oma raamatukogu tööst alljärgneva temaatika alusel:

1. Lugejate teatmelis-bibliograafilise teenindamise teostamine (temaatika ja vormid).
2. Bibliograafilised vahendid raamatukogus (teatmekirjanduse fond, bibliograafilised kartoteegid, raamatute kataloogid).
3. Missuguseid soovitusnimestikke on koostatud ja kuidas neid levitatud.
4. Kuidas propageeritakse bibliograafiliste vahendite kasutamist.
5. Ajakirjanduse osa soovitava bibliograafia avaldamises.

Kaasesinejatena ülaltoodud teemadel esinesid Tartu Riikliku Ülikooli Raamatukogu, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keskraamatukogu, Riikliku Kirjandusmuuseumi, Riikliku Teadusliku Meditsiinilise Raamatukogu jt. esindajad, kes andsid ülevaate oma raamatukogude seisukohalt.

Ettekannetele järgnesid 23 sõnavõttu.

Koosolekul valiti järgmised komisjonid:

1. Koduloo-alase kirjanduse koondkataloogi koostamise lahendamise komisjon.
2. Perioodiliste ja trükigraafiliste väljaannete läbitöötamise küsimuste meetodiline komisjon.
3. Haruldaste väljaannete nomenklatuuri väljatöötamise komisjon.

Komisjonide ülesandeks on põhimõtete fikseerimine ja praktiliste küsimuste analüüs ning järelduste tegemine põhiküsimuste formuleerimiseks.

Riikliku Avaliku Raamatukogu töö kvaliteedi tõstmiseks ja töö paremaks organiseerimiseks töötati välja järgmised tööalased **i n s t r u k t s i o o n i d**:

1. Instruktsioon Riikliku Avaliku Raamatukogu reservfondi arvelevõtmiseks.
2. Instruktsioon noodikirjanduse läbitöötamiseks.
3. Instruktsioon perioodiliste väljaannete valiku ja arvelevõtmise kohta. Projekt.
4. Instruktsioon raamatukogude inspekteerimiseks ja instrueerimiseks. Projekt.

Tööprotsessis üleskerkinud organisatsiooniliste ja teaduslik-metoodiliste küsimuste arutelu ja sihtjoonte määramine toimus aruandeaastal kollektiivselt ühistel nõupidamistel väga mitmesugusel kujul.

Aruandeaastal peeti üldse 49 nõupidamist ja tootmiskoosolekut.

I. **Direktsiooni nõupidamisi** peeti 11, mis toimusid teaduslike ja vastutavate töötajate osavõtul direktori juhtimisel. Neil nõupidamistel arutati läbi mitmesuguseid tööalaseid küsimusi ja tehti vastavad üldistused nende praktilisele rakendamisele võtmiseks, nagu komplekteerimise, reservfondi läbitöötamise, uute arvestusvormide väljatöötamise, perioodiliselt ilmuvate bibliograafiliste väljaannete fondidesse suunamise, NSV Liidu rahvaste keeltes ja võörkeeltes ilmunud marksismi-leninismi klassikute teoste ja mitmeköiteliste teoste šifreerimise ning kirjastuste ja raamatukaubanduse bibliograafiliste väljaannete läbitöötamise küsimustes. Samuti arutati teaduskult läbi analüütilise kirjeldamise, trükikaardi koostamise põhimõtetes tehtavate paranduste, raamatukogutehnika miinimumi koostamise, rahvaraamatukogude rakendusvormides tehtavate muudatuste jne. küsimusi.

II. **Metoodilisi nõupidamisi** peeti raamatukogu vastutavate töötajate poolt 10. Arutlusele tulid siin nii Riikliku Avaliku Raamatukogu sisetöösse kui ka rahvaraamatukogude töösse puutuvad tööalased küsimused, nagu perioodiliste väljaannete valiku ja arvelevõtmise, noodikirjanduse fondi inventeerimise, süstematiseerimise ja kataloogimise ning lugejate kultuurilise ja poliitilise teenindamise parandamise küsimused, samuti rahvaraamatukogude inspekteerimise, rahvaraamatukogude süstemaatilise kataloogi jaoks liigiindeksite fikseerimise ja liikide formuleerimise küsimused. Ühtlasi arutati läbi ja analüüsi neil nõupidamistel V. Molotovi nim. Riikliku Raamatukogunduse Instituudi uusi bibliograafia-alaseid õppeprogramme. Metoodilistel nõupidamistel arutati ka Riikliku Avaliku Raamatukogu poolt 1951. a. detsembris korraldatud Eesti NSV teaduslike raamatukogude töötajate nõupidamise, samuti ka lasteraamatukogude töötajate ja rajooniraamatukogude töötajate nõupidamiste läbiviimise ja nendel peetavate ettekannetega seoses olevaid küsimusi.

III. **Osakondade ja osakondade-vahelisi tootmiskoosolekuid** peeti aruandeaastal 24, neist laenutusosakonnas — 3, teatmebibliograafia osakonnas — 9, komplekteerimisosakonnas — 2, kataloogimisosakonnas — 5 ja raamatupalati ja teadusliku bibliograafia osakonnas — 5. Neil koosolekutel arutati nii osakondade sisetöösse puutuvaid kui ka osakondade-vahelise koostöö küsimusi.

VI. **Töötajate üldiseid koosolekuid** peeti 2.

1. Töötajate aktiivi nõupidamine 7. märtsil 1951. a. Päevakorras oli ajakirja «Eesti Bolševik», 1951, nr. 2 ja ajalehe «Культура и жизнь» 28. II 1951. artiklite arutelu raamatukogude ees seisvate kommunistliku kasvatuseteostamise ülesannete kohta. Ettekandega esines Riikliku Avaliku Raamatukogu direktor H. Johani.

Raamatukogutöötajad peavad välja arendama oma tööala spetsiifikat ja nagu kõik teisedki ideoloogilisel alal töötajad, peavad ka raamatukogutöötajad pidevalt ja visalt omandama eriala meisterlikkust ning välja arendama raamatukogutöö tehnikat. Kuidas peegeldada selgemalt ja mõjuvamalt trüki-teoste kommunistlikku sisu kataloogides ja bibliograafilistes nimestikkudes,

kuidas organiseerida miljonilisi raamatufonde, et otstarbekohaselt teenindada lugejaid, kõik need on sügavad teaduslik-teoreetilised küsimused. Kommunistliku kasvatustöö läbiviimise vormiks raamatukogudes on raamatute propaganda, mida nad teostavad kõigi raamatukogualaste vahendite ja töövõtetega. Raamatukogutöötajad peavad õppima lugejate teenindamise kunsti, et stimuleerida nõukogude inimeste vaimsete jõudude arengut.

Aktiivi nõupidamisel võtsid sõna 18 töötajat.

2. Töötajate üldine aasta-tootmiskoosolek 14. aprillil 1951. a.

Koosolekul esitas raamatukogu 1950. a. tööaruande ja 1951. a. tööplaani analüüsi Riikliku Avaliku Raamatukogu direktor H. Johani.

Koosolekul tehti raamatukogu töötajate poolt rida väärtuslikke ettepanekuid tööolukorra parandamiseks ja võeti vastu konkreetne otsus nende elluviimiseks.

V. Nõupidamisi koos teiste raamatukogudega toimus 2.

1. 7. V 1951. Päevakorras: Eesti NSV ajaloo bibliograafia koostamise plaani projekti arutus.

Nõupidamisest võtsid osa Riikliku Avaliku Raamatukogu vastutavad töötajad, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keskraamatukogu, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Riikliku Kirjandusmuuseumi ja Ajaloomuuseumi vastutavad töötajad.

2. 26. V 1951. a. Päevakorras: Trükiteoste liigitamise küsimus M. Gorki nim. Tallinna Keskraamatukogus.

Nõupidamisest võtsid osa Riikliku Avaliku Raamatukogu vastutavad töötajad, M. Gorki nim. Tallinna Keskraamatukogu töötajad ja Kultuurhariduslike Asutiste Komitee Raamatukogude osakonna juhataja.

Kõik direksiooni ja meetodilistel nõupidamistel ning osakondade tootmiskoosolekutel tõstatatud ja läbiarutatud tõgküsimused leidsid aruandeaastal rakenduse raamatukogu praktilises ja teoreetilises töös.

Toimetuskirjastuslik töö.

Riikliku Avaliku Raamatukogu ülesannetesse kuulub Eesti NSV territooriumil ilmunud trükiteoste riikliku bibliograafilise registratsiooni väljaannete koostamine ja trükis avaldamine, samuti kirjanduse soovitusnimestike ja raamatukogutöö alaste meetodiliste materjalide väljaandmine abiks meie rahvaraamatukogude töötajale.

Raamatukogu väljaandel ilmusid 1951. a. jooksul üldse 15 väljaannet kogutiraažiga 7080 eksemplari (29,9 trükipoognat).

1. Raamatukroonika, 1949, IV	9,4	trpg.
2. Raamatukroonika, 1950, II—III	5,25	„
3. Raamatukroonika, 1950, IV	6,25	„
4. Retsensioonide kroonika, 1950	3,8	„
5. V. I. Lenini elu ja tegevus. Kirjanduse ülevaade ja bibliograafiline nimestik. Rotaatorpaljundus	0,75	„
6. Nõukogude rahva üli suur võit. Materjale neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta plaani täitmise tulemuste propageerimiseks rahvaraamatukogudes. Meetodiline kiri ja soovitusnimestik. Rotaatorpaljundus	0,6	„

7. Rahu võidab sõja. Kirjanduse soovitusnimestik. Rotaatorpaljundus	0,25	..
8. Kirjandust abiks NLKP ajaloo ja poliitkoolides õppijatele. Bibliograafiline nimestik. Rotaatorpaljundus	0,5	..
9. Ühiskondlik-poliitiline kirjandus ja selle propaganda raamatukogudes. Rotaatorpaljundus	0,35	..
10. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 34. aastapäev. Kirjanduse soovitusnimestik. Rotaatorpaljundus	0,5	..
11. Eesti NSV 11. aastapäev. Kirjanduse soovitusnimestik. Rotaatorpaljundus	0,2	..
12. Stalini preemiaga autasustatud ilukirjanduslike teoste propaganda rahvaraamatukogudes. Metoodiline kiri ja kirjanduse annoteeritud nimestik. Rotaatorpaljundus	0,6	..
13. Lastekirjanduse ülevaade ja bibliograafiline nimestik. Rotaatorpaljundus	0,7	..
14. Lugejate konverentsi korraldamine S. Babajevski teose „Kuldtahe kavaler“ kohta. Metoodiline kiri. Rotaatorpaljundus	0,5	..
15. Raamatute kirjeldamine ja kataloogikaardi täitmine. Metoodiline kiri. Rotaatorpaljundus	0,25	..

Peale eelpoolnimetatud materjalide koostati aruandeaastal veel Raamatukroonika 1951, I—II kvartali käsikirjad, mis jäid aga trükkis avaldamata, kuna seoses Eesti Riikliku Kirjastuse üldise trükkimisplaani muutmisega need teosed kustutati plaanist.

Aruandeaastal loeti trükkis avaldatud materjalide korrekture kokku 108,25 trükipoogna ulatuses.

Raamatukogu struktuur ja kaader.

1945. a. 2. veebruaril kinnitatud raamatukogu põhimääruse ja Riikliku Koosseisude Komisjoni otsusega 11. aprillist 1946. a. fikseeritud struktuuri kohaselt omab raamatukogu järgmised osakonnad: 1) komplekteerimisosakond, 2) kataloogimisosakond, 3) laenutusosakond, 4) teatmebibliograafia osakond, 5) raamatupalati osakond, 6) teadusliku bibliograafia osakond, 7) metoodiline kabinet, 8) administratiiv-majanduse osakond.

Seoses raamatukogu tööülesannete mahu pideva suurenemisega nii lugejate teenindamise, fondide säilitamise ja läbitöötamise kui ka teaduslik-metoodilises töös raamatukogunduse ja bibliograafia alal suurendati raamatukogu koosseisu Riikliku Koosseisude Komisjoni otsusega sept. 1951. a. 9 töötaja võrra. 1951. a. lõpuks oli raamatukogu koosseisus 66 töötajat, neist 12 administratiiv-majandusala töötajat. Raamatukogu personalist töötas 35 töötajat raamatukogutöö alal, 15 bibliograafia alal, 2 metoodilise töö alal. Kaks töötajat kuulus direktiooni.

Juhindudes nõukogude rahva suure juhi seltsimees Stalini poolt püstitatud juhtlausest «kaadrid otsustavad kõik», on Riiklik Avalik Raamatukogu pööranud suurt tähelepanu oma kaadri valikule, selle poliitilisele ja kutsealasele ettevalmistamisele ja paigutamisele.

Raamatukogunduse ja bibliograafia alal töötajatest omavad: 16 töötajat kõrgema raamatukogundusliku erihariduse, 5 töötajat kõrgema hariduse muul

alal, 3 lõpetamata kõrgema hariduse, 2 töötajat taotlesid kõrgemat haridust, õppides mittestatsionaarselt Tartu Riiklikus Ülikoolis, 15 töötajat omavad keskhariduse, 2 töötajat lõpetamata keskhariduse, 3 töötajat omandasid keskharidust, õppides keskkoolis ja 4 töötajat omavad alghariduse. Üks töötaja omab dotsendi teadusliku nimetuse bibliograafia alal ja üks töötaja on sooritanud kandidaadi miinimumi ja kirjutab väitekirja bibliograafia alal.

Raamatukogutöö alal töötajatest omavad raamatukogualast tööstaaži üle 25. a. — 2 töötajat, 10—25. a. — 8 töötajat, 5—10. a. — 12 töötajat, 1—5. a. — 27 töötajat ja alla 1. a. — 4 töötajat.

Raamatukogu koosseisust on 19 töötajat autasustatud: ordenitega — 1 töötaja, medalitega — 9 töötajat, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga — 4 töötajat ja rinnamärgiga «Haridustöö eesrindlane» — 5 töötajat.

Raamatukogu töötajatest on 4 NLKP liikmed ja 3 ÜLKNÜ liikmed.

Kohalike nõukogude rahvasaadikuteks on 2 töötajat.

Analüüsid kaadrite liikuvust 1951. a. raamatukogu töötajate osas, on see võrreldes eelmiste aastatega vähenenud. Aasta jooksul lahkusid 2 töötajat administratiiv-majandusosakonnast, kuna seoses koosseisude suurendamisega ja kohtade ümberpaigutamisega asusid raamatukogusse tööle 10 uut töötajat ning töö huvides paigutati ümber 5 töötajat.

Hulkade kommunistliku teadlikkuse pidev tõus sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku perioodil ja võitlus kodanlike igasuguste avalduste vastu inimeste teadvuses ja töösse suhtumises, nõuab eriti raamatukogu töötajatelt, kui ideoloogilise rinde töötajatelt, pidevat ja süstemaatilist tööd marksismi-leninismi süvendatud omandamise alal. Aruandeaastal võtsid 6 töötajat osa Kultuurhariduslike Asutiste Komitee juures töötavast NLKP ajaloo põhitüüpi õpperingist, 7 töötajat NLKP ajaloo kõrgemat tüüpi õpperingi tööst, 8 töötajat õppis marksismi-leninismi õhtuülikoolis, 5 töötajat õppis iseseisvalt NLKP ajalugu ja 9 töötajat dialektilist ja ajaloolist materialismi. Ideelis-poliitilisele enesetäiendamisele poliitinformatsiooni kaudu oli hõlmatud 12 töötajat.

Raamatukogu töötajate ideelis-poliitilise taseme tõstmiseks viidi läbi mitmesuguseid poliitilisi ja teadusalaseid üritusi:

1. 9. III ja 9. IV organiseeriti raamatukogus oma töötajaile teaduslik konverents J. Stalini töödest keeleteaduse küsimuste alal. Konverentsil esitati 3 ettekannet:

- 1) Baasist ja pealisehitusest seltsimees Stalini keeleteaduslike tööde valgusel.
- 2) Keele küsimustest seltsimees Stalini keeleteaduslike tööde valgusel.
- 3) Seltsimees Stalini keeleteaduse-alaste tööde tähtsusest raamatukogutöös.

Ettekannetele järgnesid elavad sõnavõtud. Sõnavõttude käigus esitati 9 küsimust, millele vastas direktor H. Johani.

2. Organiseeriti oma töötajaile 11 loengut, neist 2 raamatukogunduse ja

bibliograafia-ala metoodilistes küsimustes ning 9 seoses riiklike tähtpäevade, kirjandus- ja teaduselu sündmustega ning aktuaalsete küsimustega:

- 1) V. I. Lenini 27. surma-aastapäev.
- 2) Nõukogude Armee 33. aastapäev.
- 3) Rahvusvaheline naistepäev.
- 4) 1. mai — rahvusvaheline töölispüha.
- 5) M. Gorki 15. surma-aastapäev.
- 6) M. Lomonosovi 240. sünni-aastapäev.
- 7) Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 34. aastapäev.
- 8) Kommunismi suurehitused.
- 9) Baškiiria revolutsionääri ja luuletaja Salavat Julai elust ja loomingust. Ettekandega esines Baškiiria kirjanik sm. Filov.

Peale selle anti 4 poliitinformatsiooni sise- ja välispoliitilistes küsimustes ja korraldati 5 eesti- ja venekeelse uudiskirjanduse ülevaadet.

Töölase kvalifikatsiooni tõstmise ja vennasvabariikide töökogemustega tutvumise eesmärgil töötati osakondade poolt süstemaatiliselt läbi raamatukogunduse ja bibliograafia-alaste ajakirjade numbrid, nagu «Библиотекарь», «Советская библиография», NSV Liidu V. I. Lenini nim. Riikliku Raamatukogu väljaanded «Научные библиотеки СССР» ja «Библиотека СССР им. В. И. Ленина» ja peale selle veel 1951. a. ilmunud raamatukogunduse alased teosed vastavalt osakondade profiilile.

Vennasvabariikide suuremate raamatukogude, raamatupalatite ja metoodiliste kabinetide tööga tutvumiseks ning töökogemuste vahetamiseks, samuti töölase kvalifikatsiooni tõstmise ja raamatukoguliku kõrgema erihariduse omandamise küsimuste arutlemise eesmärgil viibisid aruandeaastal teaduslikel komandeeringutel 13 raamatukogu vastutavat töötajat:

1. Komandeerung Leningradi, et tutvuda Leningradi eesrindlike raamatukogude tööga, nagu M. E. Saltõkov-Štsedrini nim. Riikliku Avaliku Raamatukogu, NSV Liidu Teaduste Akadeemia Raamatukogu, Leningradi linna Keskraamatukogu jt. Igas raamatukogus tuli igal töötajal veel spetsiaalselt süveneda oma ala küsimustesse.

2. Komandeerung Riiga, Vilniusesse, Minski ja Kiievisse, et uurida riiklikes avalikes raamatukogudes töökogemusi raamatufondide organiseerimise ja eraldi fondide komplekteerimise ning korraldamise alal, samuti kataloogide süsteemi ja lugejate erigruppide teenindamist. Peale selle õpiti tundma raamatupalatite kogemusi riikliku bibliograafia organiseerimise ja trükikaardi koostamise ning levitamise alal, samuti uuriti metoodiliste kabinetide tööd rahvaraamatukogude juhendamise ja rajooniseminaride korraldamise alal ning spetsiaalselt kolhoosiraamatukogude organiseerimist ja nende töö korraldamist.

3. Komandeerung Moskvasse, et osa võtta Üleliidulise Raamatupalati poolt vabariiklikele raamatupalatite töötajatele korraldatud õppeseminarist.

4. Komandeerungud Moskvasse, et osa võtta V. Molotovi nim. Riikliku Raamatukogunduse Instituudi teaduslik-metoodilistest nõupidamistest institutide uute õppeprogrammide väljatöötamise küsimustes. Spetsiaalsete küsimustena tulid arutlusele «Nõukogude bibliograafia alused», «Ühiskond-

lik-poliitilise kirjanduse bibliograafia», «Ilukirjanduse bibliograafia» ja «Raamatukogundus» ning «Raamatukogude kataloogid».

5. Komandering Tartu, et koguda ENSV TA Riiklikust Kirjandusmuuseumist materjali M. Gorki eesti keelde tõlgitud teoste kohta vastava bibliograafia koostamiseks.

Komanderingult kaasatoodud materjalid ja väärtuslikud töökogemused töötati raamatukogus läbi ja neid kasutati ära nii Riikliku Avaliku Raamatukogu tööprotsessides kui ka bibliograafia edasiarendamisega seotud üritustes.

Seoses teaduslike komanderingutega organiseeriti raamatukogu töötaiale järgmised ettekanded:

- 1) Raamatukogunduse instituudi uute õppeprogrammide arutluse tulemusi eridistsipliini «Raamatukogundus» alal.
- 2) Raamatukogunduse instituudi uute õppeprogrammide arutus eridistsipliini «Kataloogide organiseerimine» alal.
- 3) Leningradi teaduslike raamatukogude töö lugejate teenindamise alal.
- 4) Lugejate teatmelis-bibliograafiline teenindamine Leningradi raamatukogudes.
- 5) Lugejate teenindamine ja fondide ning kataloogide organiseerimine Läti NSV, Valgevene NSV ja Ukraina NSV riiklikes avalikes raamatukogudes.

Aruandeaastal pidas raamatukogu kutsealastes küsimustes tihedat kontakti teiste vennasvabariikide teaduslike raamatukogudega, nagu NSV Liidu V. I. Lenini njm. Riikliku Raamatukoguga Moskvas, M. E. Saltõkov-Štšedrin nim. Riikliku Avaliku Raamatukoguga Leningradis, Üleliidulise Raamatupalatiga Moskvas, Üleliidulise Võõrkeelse Kirjanduse Raamatukoguga Moskvas, Riikliku Avaliku Ajaloo Raamatukoguga Moskvas ja riiklike avalike raamatukogudega Läti NSV-s, Leedu NSV-s, Valgevene NSV-s ja Ukraina NSV-s. Paljud vennasvabariikide, eriti Moskva ja Leningradi raamatukogude vastutavad töötajad külastasid Eesti NSV Riiklikku Avalikku Raamatukogu.

Korduvalt on pöördunud teiste liiduvabariikide teaduslikud asutused, raamatukogud ja eraisikud mitmesuguste teadusalaste ja kirjanduslike küsimustega raamatukogu poole andmete ja konsultatsioonide saamiseks.

Pidevalt on tihendanud sidemeid ka raamatukogu ise teiste vennasvabariikide raamatukogude ja teaduslike asutustega paljude teaduslike andmete hankimiseks, mis on olnud vajalikud lugejate poolt esitatud probleemide lahendamiseks.

Eesti NSV Riikliku Avaliku Raamatukogu tegevuses võib 1951. aastal märkida põhilisi muudatusi. Valitsuse ja partei hoolitsusel avardusid lugejate teenindamise võimalused võrreldes eelmiste aastatega tunduvalt. Kui näiteks lugemissaalide avamisel 1948. a. oli neis kokku ainult 46 kohta, siis 1951. a. sisaldasid nad 175 kohta. Kõik uued lugemissaalid sisustati nõuetekohase mööbliga. Seoses uute lugemissaalide avamisega tõusis raamatukogu külastajate ja raamatute laenutuste arv viis korda võrreldes 1948.

aastaga. Uue ilme võttis ka lugejate bibliograafiline teenindamine ja kirjanduse läbitöötamine, sest teoste soovitamisel ja kirjanduse valikutegemisel hakati määrava printsiibina sügavamalt ja järjekindlamalt rakendama kirjanduse parteilise valiku põhimõtet.

Kommunistliku teadlikkuse kasvatamine laiaades töörahva hulkades eeldab, et nõukogude kasvatusasutuste töötajad omaksid sügava teaduslik-teoreetilise mõtlemisviisi ja ühiskonna arengu seaduspärasuste dialektilise mõistmise. Seega raamatukogu kollektiivi ideeline kasvuprotsess on kõige määravamaks edasiliikumise teguriks raamatukogutöö parandamisel. Selle peelduse konkreetseteks vormideks raamatukogu tegevuses on külastuste suurenemine, nõukogude asutuste ja organisatsioonide kasvav vajadus raamatukogu fondide kasutamiseks, teaduslik-metoodilise töö laienemine ja sisukamaks muutumine.

Edasisele raamatukogutöö ideelis-poliitilise taseme tõstmisele ja organisatsioonilise ning metoodilise külje tugevdamisele tuleb pöörata kõige suuremat tähelepanu, sest kõik saavutatu on vaid eelduseks võitluses uute edusammude eest.

Eesti NSV Riikliku Avaliku Raamatukogu poolt 1951. a.
korraldatud suuremate raamatunäituste loetelu.

1. V. I. Lenini 27. surma-aastapäev.
2. J. V. Stalini 72. sünnipäev.
3. 25 aastat J. V. Stalini teose «Leninismi küsimusi» ilmumisest.
4. 13 aastat «ÜK(b) Partei ajalugu. Lühikursus» ilmumisest.
5. Kirjandust parteiharidustöö süsteemis õppijaile.
6. Kirjandust abiks propagandistidele.
7. Rahu võidab sõja!
8. Looduse ümberkujundamise stalinlik plaan.
9. Kommunismi suurehitused.
10. Kirjandust autoasjanduse kohta.
11. 1950. a. Stalini preemia laureaadid teaduse ja tehnika ning kunsti ja kirjanduse alal.
12. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 34. aastapäev.
13. Stalinliku Konstitutsiooni päev.
14. Eesti NSV Ülemnõukogu valimised.
15. Rahvakohtute valimised Eesti NSV-s.
16. Nõukogude Armee aastapäev.
17. Rahvusvaheline naistepäev.
18. 1. mai — rahvusvaheline töörahvapüha.
19. Kirjandust raadiopäeva tähistamiseks.
20. A. Popovi 45. surma-aastapäev.
21. Stalini preemiaga autasustatud ilukirjanduslikud teosed.
22. Vene nõukogude ilukirjandus eesti keeles.
23. Maksim Gorki — meie suur kirjanik.
24. N. Ostrovski 15. surma-aastapäev.
25. Vabariiklik kolhoositalurahva kunstilise isetegevuse ülevaatus.

Eesti NSV Riikliku Avaliku Raamatukogu
poolt koostatud bibliograafilised nimestikud ja kartoteegid
tähtpäevaliste sündmuste puhuks.

1. 27 aastat leninlikul teel seltsimees Stalini juhtimisel.
2. V. I. Lenini 81. sünni-aastapäev.
3. M. Kalinini 5. surma-aastapäev.
4. A. Ždanovi 3. surma-aastapäev.
5. S. Kirovi 65. sünni-aastapäev.
6. S. Kirovi 17. surma-aastapäev.
7. F. Džeržinski 25. surma-aastapäev.
8. N. Krupskaja surma-aastapäev.
9. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 34. aastapäev.
10. Verine pühapäev — 9. jaanuar 1905.
11. Stalinliku Konstitutsiooni päev.
12. 80 aastat Pariisi Kommunist.
13. K. Liebknechti 80. sünni-aastapäev.
14. E. Thälmanni 65. sünni-aastapäev.
15. 125 aastat dekabristide hukkamisest.
16. M. Lomonosovi 240. sünni-aastapäev.
17. G. Plehhanovi 95. sünni-aastapäev.
18. 140 aastat V. Belinski sünnist.
19. N. Dobroljubovi 115. sünni-aastapäev.
20. N. Dobroljubovi 90. surma-aastapäev.
21. Eesti NSV 11. aastapäev.
22. Tallinna vabastamise 7. aastapäev.
23. Eesti NSV Ülemnõukogu valimised.
24. Eestlaste Jüriöö ülestõus 1343. a.
25. 1. mai — rahvusvaheline töölistepüha.
26. Rahvusvaheline naistepäev.
27. Ülemaailmne noorsoopäev.
28. Rahvusvaheline lastekaitsepäev.
29. Bolševistliku ajakirjanduse päev.
30. Nõukogude Armeed ja sõjalaevastiku päev.
31. Tankistide päev.

32. Ohulaevastiku päev.
33. Kaevurite päev.
34. Raudteelaste päev.
35. Raadiopäev.
36. J. Pavlovi 15. surma-aastapäev.
37. J. Mitsurini 16. surma-aastapäev.
38. M. Gorki 15. surma-aastapäev.
39. A. Ostrovski 65. surma-aastapäev.
40. M. Mussorgski 70. surma-aastapäev.
41. V. Surikovi 35. surma-aastapäev.
42. J. Köhleri 125. sünni-aastapäev.
43. Miina Härma 10. surma-aastapäev.

Lisa nr. 3

Eesti NSV Riikliku Avaliku Raamatukogu
 poolt 1951. a. rahvaraamatukogudele koostatud metoodiliste kirjade loetelu.

1. Marksismi-leninismi klassikute tööde tähtsus raamatukogus töötajaskonna poliitilise teadlikkuse tõstmisel	2 lk.
2. Ülevaade V. I. Lenini töödest eesti keeles	5 „
3. Ülevaade V. I. Lenini elu ja tegevust käsitlevast kirjandusest ja selle kirjanduse propaganda	5 „
4. Raamatukogutöö NLKP ajaloo lühikursuse õpperingide abistamiseks	4 „
5. Ülevaade kirjandusest «Abiks poliitkoolide kuulajaile» . . .	4 „
6. Ühiskondlik-poliitilise kirjanduse tähtsus ja selle propaganda	4 „
7. Ühiskondlik-poliitilise kirjanduse propagandast raamatukogus	3 „
8. Nõukogude rahva ülisuur võit. Materjale neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta plaani täitmise tulemuste propageeri- miseks	7 „
9. Ülevaade kirjandusest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolut- siooni kohta soovitusnimestiku alusel	4 „
10. Loodusteadusliku kirjanduse propagandast raamatukogus . .	6 „
11. Kuidas propageerida kirjandust teemal «Looduse ümber- kujundamise stalinlik plaan»	2 „
12. Kuidas propageerida kirjandust teemal «Kommunismi suur- ehitused»	2 „
13. Raamatukogu ülesandeid kolhoosikaadri massilisel õpeta- misel	5 „
14. Kuidas propageerida kirjandust teemal «Eesrindlik mitsu- rinlik agrobioloogia»	7 „
15. Raamatukogude ülesanded saakide koristamise ja varumise perioodil	3 „

16.	Kuidas propageerida kirjandust teemal «Kolhooside ja sovhooside ühisloomakasvatus	2 lk.
17.	Kuidas hinnata ilukirjanduslikke teoseid ja kuidas suunata lugejaid ilukirjanduse süvendatud lugemisele	6 „
18.	Stalini preemiaga autasustatud ilukirjanduslike teoste propageerimisest raamatukogudes	5 „
19.	Nõukogude naise kuju ilukirjanduses	4 „
20.	Lugejate konverentsi korraldamine S. Babajevski teose «Kuldtähe kavaler» kohta	10 „
21.	Kuidas läbi viia lugejate konverents H. Leberechti teose «Valgus Koordis» arutamiseks	6 „
22.	Kuidas koostada raamatukogulik plakat teemal «Nõukogude Armeed — sotsialistliku kodumaa ustav kaitsja». Materjale raamatukogulikuks plakatiks	3 „
23.	Ülevaade soovitatavast eestikeelsest laste-ilukirjandusest	6 „
24.	Raamatukogu aruandluse ja tööplaani koostamine	2 „
25.	Raamatukogutöö tehnika õppimine. Raamatute arvele võtmine, raamatukogu inventuur, raamatukogu üleandmine ja vastuvõtmine	3 „
26.	Raamatute kirjeldamine ja kataloogikaardi täitmine	8 „
27.	Töö lastega raamatukogus	6 „
28.	Rändraamatukogu töö organiseerimine ja raamatute kojukandmine	3 „

Lisa Nr. 4.

Eesti NSV Riikliku Avaliku Raamatukogu
poolt 1951. a. rahvaraamatukogudele koostatud bibliograafiliste
nimestike loetelu.

1.	V. I. Lenini tööd eesti keeles. Tööde loetelu ja retsensioonid nende kohta	44 nim.
2.	Kirjandust V. I. Lenini elu ja tegevuse tundmaõppimiseks	65 „
3.	Kirjandust abiks NLKP ajaloo lühikursuse põhitüüpi õpperingidele	17 „
4.	Ilukirjandust abiks NLKP ajaloo õppijaile	60 „
5.	Kirjandust abiks poliitkoolide kuulajaile	90 „
6.	Ilukirjandust abiks poliitkoolide kuulajaile	65 „
7.	Nõukogude rahva ülisuur võit. Kirjanduse temaatiline nimestik neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta plaani täitmise propageerimiseks	130 „
8.	Rahu võidab sõja	76 „
9.	Uuemat kirjandust marksismi-leninismi küsimuste alalt	65 „

10.	Uuemat ühiskondlik-poliitilist kirjandust 1950—1951. Temaatiline nimestik	86	nim.
11.	Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 34 aastapäev (Nimestik raamatunäituse korraldamiseks)	58	„
12.	Nõukogude sotsialistlik riik ja Stalinlik Konstitutsioon. Materjale raamatunäituseks	33	„
13.	Eesti NSV 11. aastapäev. Valiknimestik ühes tsitaatidega	85	„
14.	Eesti NSV rahvakohtute valimised 23. XII. 1951. Kirjandust agitaatorile eesti ja vene keeles	45	„
15.	Mitsuurilik agrobioloogia	150	„
16.	Looduse ümberkujundamise stalinlik plaan. Valiknimestik ühes tsitaatidega	22	„
17.	Stalinliku ajastu uued hiiglehitused. Bibliograafiline nimestik	23	„
18.	Valmistuge 1951. a. kevadkülviks! Valiknimestik ühes tsitaatidega	68	„
19.	Soovitavat kirjandust viljakoristamispäevadeks. (Vestluste ja raamatunäituste läbiviimiseks).	80	„
20.	Ühisloomakasvatuse võimsa tõusu eest! Materjale raamatunäitusteks	119	„
21.	Söödabaas ja söötmine. Kirjanduse nimestik	56	„
22.	Populaarteaduslikku kirjandust loodusteaduste alalt. Temaatiline nimestik	63	„
23.	Teadus ja usk. Annoteeritud nimestik	26	„
24.	Stalini preemiaga autasustatud ilukirjanduslikud teosed eesti keeles. Annoteeritud nimestik	50	„
25.	Ilukirjandust lastele ja noorsoole	160	„
26.	Suure Isamaasõja kajastamine ilukirjanduses	110	„
27.	Eesrindlikud nõukogude naised ilukirjanduses. Annoteeritud nimestik	25	„
28.	Nõukogude Armeel ilukirjanduses. Annoteeritud nimestik	18	„

SISUKORD.

Üldine ülevaade	lk. 3
Lugejate teenindamine kirjandusega	" 8
Teatmelis-bibliograafiline teenindamine	" 10
Fondide organiseerimine ja kirjanduse komplekteerimine	" 12
Kirjanduse arvelevõtmine ja läbitöötamine	" 15
Raamatukogu kataloogid	" 15
Töö riiklike bibliograafiate koostamise, Eesti NSV trükiteodangu bibliograafilise statistika ja tsentraliseeritud kataloogimise alal	" 17
Teaduslik-metoodiline ja organisatsiooniline töö	" 21
Rajooniraamatukogude töötajate nõupidamine	" 24
Lasteraamatukogude töötajate nõupidamine	" 24
Tallinna linna raamatukogutöötajate nõupidamine	" 24
Teaduslike raamatukogude töötajate nõupidamine	" 25
Direktsiooni nõupidamised	" 27
Metoodilised nõupidamised	" 27
Osakondade ja osakondade-vahelised tootmiskoosolekud	" 27
Töötajate üldised koosolekud	" 27
Toimetuslik-kirjastuslik töö	" 28
Raamatukogu struktuur ja kaader	" 29
Teaduslikud komandeeringud	" 31
Suuremate raamatunäituste loetelu. Lisa 1.	" 34
Bibliograafilised nimestikud ja kartoteegid tähtpäevadeks. Lisa 2	" 35
Metoodiliste kirjade loetelu. Lisa 3	" 36
Rahvaraamatukogudele koostatud bibliograafiliste nimestike loetelu. Lisa 4	" 37

Toimetaja H. Johani.
Trükikoda „Kommunist“, Tal-
linn, Pikk 2. Tell. nr. 6864. Ti-
raaž 700. Trükipoognaid 2,5+
9 lisa. MB-20597. 17. dets. 1952.

На эстонском языке.

Обзор деятельности
Государственной Публичной
Библиотеки Эстонской ССР
за 1951 год.

Tasuta.

Tasuta

A-19516
VII

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00366094 3